

jamk

Ympäristövastuullisuus Suomen suurissa urheilutapahtumissa

Santeri Kauppi

Opinnäytetyö, AMK

Toukokuu 2023

Liiketalouden tutkinto-ohjelma

Kauppi, Santeri

Ympäristövastuullisuus Suomen suurissa urheilutapahtumissa

Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Kesäkuu 2023, 46 Sivua

Liiketalouden tutkinto-ohjelma. Opinnäytetyö AMK.

Julkaisun kieli: suomi

Julkaisulupa avoimessa verkossa: kyllä

Tiivistelmä

Ympäristövastuullisuuden merkitys näkyy osana yhteiskuntaa ja vastuullisuus on nykyisin myös osa jokapäiväistä elämäämme. Tapahtumien osalta ympäristövastuullisuuteen keskittyminen on ollut suuressa kasvussa viime vuosikymmenten aikana. Urheilutapahtumista syntyy negatiivisia vaikutuksia ympäristölle, mutta niiden avulla voidaan saada aikaan myös positiivisia asioita ympäristön kannalta. Ympäristövastuu näkyy nykyisin urheilutapahtumien järjestämisessä vahvasti ja sen huomioiminen tapahtuman järjestämisessä on tärkeää.

Opinnäytetyössä tutkitaan ympäristövastuullisuutta Suomen suurissa urheilutapahtumissa. Tutkimuksen tavoitteena on luoda yleiskuvaa ympäristövastuullisuudesta suurissa urheilutapahtumissa sekä koota yhteen käytössä olevia toimintatapoja ympäristövastuullisuuden edistämiseksi. Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena, jossa aineistonkeruumenetelmänä käytettiin puolistrukturoituja haastatteluja. Tutkimuksessa haastateltiin neljän eri urheilutapahtuman edustajia, joilla on asiantuntemusta ja käytännön kokemusta aiheesta.

Opinnäytetyön tulokset osoittavat tapahtumien keskittyvän ympäristövastuullisuuteen, mutta tapahtumien välillä on eroja ympäristövastuullisuuden toteuttamisessa. Keskittyminen ympäristövastuullisuuteen on kasvanut viime vuosien aikana ja tapahtumissa pyritään vahvasti vuosittaiseen kehitykseen mittausten ja raportoinnin perusteella. Tapahtumasta syntyvien ympäristövaikutusten minimointiin keskitytään paljon, ja keinoja siihen on laajasti käytössä tapahtumissa. Myös mahdollisuuksia positiivisiin ympäristövaikutuksiin tunnustetaan. Viestinnällä ja markkinoinnilla on myös tärkeä rooli urheilutapahtumien ympäristövastuullisuuden edistämässä sekä tapahtumien eri sidosryhmät ovat suuri osa ympäristövastuullisuuden toteuttamista.

Tutkimuksen avulla saatua tietoa voidaan soveltaa jatkossa mahdollisesti muihin urheilutapahtumiin. Tutkimusta voidaan hyödyntää esimerkiksi tärkeiden ympäristövaikutusten tunnistamiseen ja mahdollisuuksien mukaan soveltaa käytössä olevia toimintatapoja ympäristövastuullisuuden edistämiseksi urheilutapahtumissa. Tutkimuksen osoittama jatkuva kehitys ympäristövastuullisuudessa urheilutapahtumissa luo mielenkiintoisen aiheen jatkotutkimukselle. Tutkimuksen pohjalta voitaisiin selvittää tulevaisuudessa minkälaista kehitystä on tapahtunut tutkimuksessa käsiteltyjen tapahtumien ympäristövastuullisuudessa ja miten kehitys on tapahtunut. Urheilutapahtumien sidosryhmien merkityksellisyys ympäristövastuullisuuden kannalta on suuri, joten tulevaisuudessa tutkimusta voisi tehdä myös sidosryhmien, kuten tapahtuman osallistujien sekä yhteistyökumppaneiden näkökulmasta.

Avainsanat (asiasanat)

Urheilutapahtumat - Ympäristövastuullisuus

Muut tiedot (salassa pidettävät liitteet)

–

Kauppi, Santeri

Environmental sustainability in major Finnish sport events

Jyväskylä: JAMK University of Applied Sciences, June 2023, 46 pages

Degree Programme in business administration. Bachelor's thesis.

Permission for open access publication: Yes

Language of publication: Finnish

Abstract

The importance of environmental sustainability is strongly visible in modern day society and sustainability is a part of our everyday lives. In the event industry, focus on environmental sustainability has increased considerably during the last few decades. Sport events cause negative impacts on the environment, but they can also be used to achieve some positive impacts for the environment. Environmental sustainability is a relevant part of sport events nowadays and it is important to take into account when organizing a sport event.

This study examines environmental sustainability in major Finnish sport events. The aim of the study is to create an overview of the topic and to put together practices used to advance environmental sustainability in sport events. The study was conducted as a qualitative study using semi-structured interviews as a data collection method. Representatives from four different sport events with expertise and practical experience about the topic were interviewed for this study.

The results of this study show that the events have a focus on environmental sustainability but there are differences between the events in how they operate and implement environmental sustainability. The focus on environmental sustainability has increased significantly in recent years and events strive for annual development based on their measurements and reporting about environmental sustainability. Trying to minimize the negative environmental impacts is a big focus point and extensive means have been implemented to achieve that. Potential positive impacts have also been identified. Marketing and communication are an important piece in advancing the environmental sustainability of sport events while also different stakeholders such as participants and partners are also seen as an important part of an environmentally sustainable sport event.

The information provided by this study can possibly be applied to other sport events in the future. This research can be used to identify environmental impacts and to apply identified policies to advance environmental sustainability in other sport events. The continuous development in environmental sustainability in sport events shown by this study provides an interesting foundation for future research. It would be interesting to research what kind of development can be seen in these events in the future. Also, research from the perspective of sport events participants or partners would be interesting considering the significance of different stakeholders in terms of sustainability in sport events.

Keywords/tags (subjects)

Sport events – Environmental sustainability

Miscellaneous (Confidential information)

–

Sisältö

1	Johdanto	3
2	Ympäristövastuullisuus urheilutapahtumissa	4
2.1	Ympäristövastuullisuus Suomen urheilutapahtumissa	6
2.2	Urheilutapahtumien ympäristövaikutukset.....	8
2.3	Negatiiviset ympäristövaikutukset	9
2.4	Positiiviset ympäristövaikutukset	13
3	Tutkimusmenetelmät ja toteutus	15
3.1	Tutkimusongelma ja kysymykset.....	15
3.2	Kvalitatiivinen tutkimus.....	16
3.3	Aineiston keruu ja analyysimenetelmät	17
3.4	Luotettavuus ja eettisyys.....	20
4	Tulokset	21
4.1	Ympäristövastuullisuuden toteuttaminen urheilutapahtumissa.....	22
4.1.1	Toimintaperiaatteet	22
4.1.2	Vastuu ja työntekijät	24
4.1.3	Mittarit ja seuraaminen	25
4.1.4	Suunnitelmat, järjestelmät ja sertifikaatit	26
4.1.5	Ympäristövastuu viestinnässä ja markkinoinnissa	26
4.2	Negatiiviset ympäristövaikutukset ja niiden minimointi.....	27
4.2.1	Jätteet ja kierrätys.....	27
4.2.2	Hankinnat ja materiaalit.....	29
4.2.3	Liikenne ja kuljetukset.....	31
4.2.4	Luonnon tuhoutuminen	33
4.2.5	Ruoka	34
4.2.6	Yhteistyökumppanit ja niiden valinta	36
4.2.7	Vesi ja melu	37
4.2.8	Energia	37
4.3	Positiiviset ympäristövaikutukset	38
5	Johtopäätökset	41
6	Pohdinta	44
	Lähteet	46
	Liitteet	49
	Liite 1. Haastattelurunko	49

Kuviot

Kuvio 1 Tulosten jaottelu teemoihin	22
---	----

Opinnäytetyö on toteutettu ”Kansainvälisten urheilutapahtumien Jyväskylä -hankkeelle” ja sitä on rahoittanut Euroopan unionin aluekehitysrahasto (EAKR). Hanke on rahoitettu osana Euroopan unionin COVID-19-pandemian johdosta toteuttamia toimia.

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

1 Johdanto

Urheilutapahtumat ovat tärkeä osa monien ihmisten elämää. Niiden ohessa tunnetaan ja juhli-taan, ne tuovat ihmisiä yhteen ja luovat viihdettä monille. Ne ovat myös tärkeä liiketaloudellinen ala, sekä tapa kaupungeille ja valtioille luoda imagoa, houkutella matkailijoita ja tuoda elinvoimaa alueelle. Ympäristövastuun merkitys nyky-yhteiskunnassa on myös suuri. Suomen valtion tavoit-teena on olla hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä. Suomessa yhä useammat ihmiset ymmärtävät ympäristövastuun merkityksen, ja vastuullisuus näkyy arkipäiväisessä elämässä.

Liiketoiminnassakin vastuullisuuden ja ympäristön huomioon ottamisesta on tullut melkein välttämätöntä kasvun ja menestyksen kannalta. Urheilutapahtumista syntyy negatiivisia vaikutuk-sia ympäristölle, mutta hyvän suunnittelun ja asiaan perehtymisen avulla voidaan löytää helppoja-kin tapoja vähentää tapahtuman tuottamaa kuormitusta ympäristölle. Tapahtumista on tärkeää löytää sen mahdolliset vaikutukset ympäristöön ja pyrkiä löytämään ratkaisuja niihin, vähentää ympäristöön kohdistuvia haittoja mahdollisimman paljon sekä pyrkiä luomaan positiivisia ympäris-tövaikutuksia.

Opinnäytetyössä tutkitaan ympäristövastuullisuutta Suomen suurissa urheilutapahtumissa. Opin-näytetyössä identifioidaan, miten tapahtumissa on otettu huomioon ympäristövastuullisuus, mitä keinoja tapahtumissa käytetään negatiivisten ympäristövaikutusten minimoimiseksi, ja positiivis-ten vaikutusten kasvattamiseksi. Opinnäytetyö kokoaa yhteen parhaita käytäntöjä ja luo yleisku-vaa ympäristövastuullisuudesta Suomen suurissa urheilutapahtumissa.

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimiva Jyväskylän kaupunki on vahvasti mukana yhteistyössä monissa kaupunkiin sijoittuvissa urheilutapahtumissa. Jyväskylän kaupungissa myös vastuullisuus on tärkeä arvo, jonka toteutumista halutaan tukea myös urheilutapahtumissa. Vastuullisuus näkyy myös tärkeänä osana Keski-Suomen matkailustrategiaa sekä Jyväskylän kaupunkistrategiaa ja myös Jyväskylä tunnistaa vastuullisuuden mahdollisena kilpailuetuna. Kaupungilla on aktiivinen rooli tapahtumatoiminnassa ja urheilutapahtumien vastuullisuutta pyritään tukemaan. Jyväsky-lässä vahvistetaan myös aktiivisesti yhteistyötä urheilutapahtumiin liittyvien eri tahojen välillä. Ak-tiivinen yhteistyö yritysten, tapahtumajärjestäjien, kaupungin ja muiden sidosryhmien välillä edes-auttaa osaltaan myös vastuullisten periaatteiden ja ympäristövastuullisuuden toteutumista urheilutapahtumissa.

Opinnäytetyön avulla saatu tieto auttaa hyvien toimintatapojen identifioinnissa, joita voidaan tulevaisuudessa soveltaa Jyväskylässä urheilutapahtumatoimintaan. Kaupunki on suuressa roolissa tapahtuma-alan yhteisen suunnan luomisessa kohti vastuullisempaa toimintaa. Tutkimustyön avulla saadaan yleiskuvaa Suomen urheilutapahtumien vastuullisuudesta ja kerättyä yhteen parhaita käytäntöjä ottaa ympäristö huomioon tapahtuman järjestämisessä. Saadun tiedon avulla Jyväskylän kaupunki pystyy kehittämään omaa toimintaansa ympäristövastuullisuuden saralla sekä tukemaan tapahtumajärjestäjiä ja tapahtumatoimintaa ympäristövastuullisuuteen liittyvissä asioissa. Tämä edistää kaupunkistrategiassakin mainittua resurssiviisasta kaupunkia, jonka yhtenä tärkeistä arvoista on vastuullisuus.

Opinnäytetyössä keskitytään ympäristövastuullisuuteen, sillä se on yksi tärkeistä vastuullisuuden osa-alueista ja sen parantamiseen on mahdollista tehdä suuri vaikutus keskittymällä siihen urheilutapahtumatoiminnassa. Ympäristövastuullisuutta on tutkittu paljon, joten siitä on saatavilla tärkeää ja hyvää tietoa. Ympäristövastuullisuus on monipuolinen aihe ja sen huomioimiseen urheilutapahtuman eri vaiheissa on käytössä paljon hyviä ratkaisuja Suomen urheilutapahtumissa. Tutkimalla miten ympäristövastuullisuutta edistetään Suomen suurimmissa urheilutapahtumissa, autetaan Jyväskylän kehitystä kohti vastuullista tapahtumakaupunkia. Liikuntapäikaupunkina ja aktiivisena tapahtumakaupunkina urheilutapahtumat ovat yksi mahdollisuus kehittää ja tukea vastuullista toimintaa, ja samalla innostaa laajemmin asukkaita vastuulliseen toimintaan.

2 Ympäristövastuullisuus urheilutapahtumissa

12. Joulukuuta vuonna 2015 allekirjoitettiin Pariisin ympäristösopimus. Maat ympäri maailmaa Suomi mukaan lukien sitoutuivat yhdessä toimimaan ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja ympäristövastuun merkitys on alkanut näkyä yhä enemmän ihmisten arjessa (Lindroos 2017.). Vastuullisuudesta ja kestävä kehityksen merkityksestä myös urheilumaailmassa on alettu ymmärtää viime vuosikymmeninä paljon enemmän. Vastuullisuus termiä on kuitenkin käytetty jo 1970-luvulta lähtien, jolloin yhdistyneet kansakunnat toivat termin yleiseen tietoisuuteen. Yhdistyneet kansakunnat alkoivat edistää pitkäaikaista suunnitelmaa ympäristön suojelemiseksi ja kestävä kehitys määriteltiin kehityksenä, joka pyrkii tyydyttämään nykyisen yhteiskunnan tarpeet viemättä mahdollisuuksia tähän tulevilta sukupolvilta. Vastuullisuus jaetaan myös yleisesti kolmeen osa-alueeseen, jotka ovat taloudellinen-, sosiaalinen- ja ympäristövastuullisuus. Tässä opinnäytetyössä keskitytään ympäristövastuullisuuteen, joka on määritelty YK:n toimesta luonnon ja ympäristön

suojelemisena nykyisille ja tuleville sukupolville. (Hugaerts, Scheerder, Helsen, Corthous & Thibaut 2021, 1-2.)

Ihmisten ja yhteiskunnan toiminnan ympäristölle aiheuttamista tuhoista ymmärretään nykyisten tutkimusten ansiosta jo paljon. Laajat tuhot ovat johtaneet tilanteeseen, jossa ihmisten toiminta on pääsyyntä ilmastonmuutokselle ja ympäristön muuttumiselle. Ympäristön vahingoittumiseen liittyy monia tekijöitä ja myös urheilu on tunnistettu tekijänä, jolla on suuria vaikutuksia ympäristöön. (Dingle & Mallen 2020.) Urheiluun liittyvien negatiivisten ympäristövaikutusten lisäksi yhdistyneiden kansakuntien kestävä kehityksen tavoiteohjelmassa, Agenda 2030:ssa urheilu tunnustetaan merkittävänä tekijänä sekä mahdollistajana kestävä kehityksen ja vastuullisuuden edistämässä (Hugaerts ym. 2021, 1.). Urheilu on tärkeää ihmisille ympäri maailmaa ja siihen liittyy paljon tunteita. Urheilusta syntyy monia negatiivisia vaikutuksia ympäristölle, mutta parhaimmillaan urheilu yhdistää ihmisiä, innostaa ja auttaa luomaan yhteisiä päämääriä.

Surampallin, Zhangin, Goyalin, Brarin ja Tyagin (2020, 3.) mukaan ajatus kestävästä kehityksestä ja sen merkitys on ymmärretty jo vuosikymmenten ajan, mutta nykyisin ajatuksesta on siirrytty enemmän konkreettisiin tekoihin ympäristövastuullisuuden edistämiseksi. Holmes, Hughes, Mair ja Carlsen (2015.) kertovat, että urheilutapahtumissa otetaan koko ajan huomioon ympäristöasiat kasvavissa määrin ja se on nykyisin usein jopa vaatimuksena suurilla tapahtumilla hakiessa. Ympäristöystävällisen tapahtuman luominen toimii myös potentiaalisena kilpailuetuna, jonka avulla on mahdollista erottua kilpailijoista positiivisella tavalla ja edistää tapahtuman kasvua (Greenwell, Danzey-Bussell & Shonk 2019.).

Ympäristövastuullisuus on nykyisin tärkeä osa myös monia pienempiä tapahtumia, vaikka suurissa kansainvälisissä tapahtumissa ympäristöasiat otetaan yleisesti tarkemmin huomioon. Nykyisin suurissa urheilutapahtumissa ympäristöasioita ja niiden huomioon ottamista on säädelty myös maiden laeissa. Vaikka laissa ei olisikaan pakottavaa tarvetta ympäristövastuullisuuden edistämiseksi, yhteiskunnassa ollaan tilanteessa, jossa tapahtuman koosta riippumatta odotetaan tekoja ympäristövastuullisuuden edistämiseksi. (Daddi, Rizzi, Pretner, Todaro, Annunziata, Frey, Iraldo 2020, 209-212.)

Ympäristövastuuta ja ympäristövaikutuksia on tutkittu monissa suurissa kansainvälisissä tapahtumissa. Esimerkiksi Cardiffissa vuonna 2006 järjestetyissä rugby Six Nations kilpailuissa tutkittiin tapahtumaan osallistuvien ihmisten kulutuksesta aiheutuvia ympäristövaikutuksia tapahtumassa toteutettujen kyselyiden avulla. Tapahtumaan osallistui arviolta noin 86 tuhatta ihmistä ja ympäristövaikutukset arvioitiin käyttämällä ekologista jalanjälkeä. Kyselyissä otettiin huomioon mm. matkustusmuoto, kohteessa vietetty aika ja asumisen muoto, ruoan ja juoman kulutus, ostokset sekä muita tekijöitä. (6 Nations Case Study n.d.)

Ekologinen jalanjälki on tapa esittää ympäristövaikutuksia mittaamalla, kuinka suuri maa- ja vesialue tarvitaan ihmisen käyttämien tuotteiden ja energian tuottamiseen sekä toiminnasta syntyvän jätteen käsittelyyn (Ecological footprint n.d.). Cardiffissa tehdyn tutkimuksen perusteella tapahtuman osallistujien ekologinen jalanjälki oli yhteensä 3587 hehtaaria, joka on noin neljä kertaa suurempi kuin mitä tapahtumaan osallistuvien ihmisten yhteenlaskettu ekologinen jalanjälki olisi tavallisena päivänä kotona. Tutkimus osoitti tapahtuman suurimpien negatiivisten ympäristövaikutusten tulevan ruokaan ja juomaan liittyvistä ympäristövaikutuksista. Toiseksi suurimmat negatiiviset vaikutukset syntyivät matkustamisesta. Tutkimuksen mukaan osallistujat tuottivat myös noin 67 tonnia jätettä tapahtuman aikana. Tutkimus osoittaa, kuinka tapahtumaan liittyvät monet tekijät voivat luoda erittäin suuria ympäristövaikutuksia lyhyessä ajassa. (6 Nations Case Study n.d.)

Ekologista jalanjälkeä on käytetty lähestymistapana myös vuoden 2004 FA Cupin loppuottelun ympäristövaikutuksia tutkiessa. FA Cupin loppuottelu on suuri jalkapallotapahtuma, jossa vuonna 2004 oli noin 73 tuhatta osallistujaa. Tapahtuman osallistujien yhteenlaskettu ekologinen jalanjälki havaittiin noin kahdeksan kertaa suuremmaksi kuin mitä se olisi ollut tavallisena päivänä kotona. Selkeästi suurin negatiivinen vaikutus syntyi tapahtumaan matkustamisesta, sillä tapahtuma oli yksipäiväinen ja suurin osa ihmisistä saapui paikalle henkilöautolla. Osallistujien suuri määrä, matkustaminen sekä ruoan ja juoman kulutus olivat päätekijöitä suurille negatiivisille ympäristövaikutuksille tapahtumassa. (FA Cup – Case study, n.d.)

2.1 Ympäristövastuullisuus Suomen urheilutapahtumissa

Suomen olympiakomitea edistää järjestöjen ja yhteistyökumppaneiden kanssa myös ympäristöasioita suomalaisessa urheilussa. Urheilyyhteisön yhteisessä vastuullisuusohjelmassa ympäristö ja

ilmasto on yksi tärkeistä aihealueista. Vastuullisuusohjelman mukaan tavoitteena on vähentää urheilun ympäristövaikutuksia ja tunnistaa niistä merkittävimmät, luoda toimenpiteitä ympäristövaikutusten vähentämiseksi ja näyttää esimerkkiä ympäristön huomioimisessa. Olympiakomitean ympäristöön liittyvissä toimenpiteissä on myös kilpailu- ja tapahtumatoiminnan negatiivisten vaikutusten vähentäminen. (Urheiluyhteisön vastuullisuusohjelma 2020.) Suomen Olympiakomitea ja tulevaisuustalo Sitra ovat myös yhteistyössä kehittäneet Suomeen urheilun ympäristövastuuverkosta, jonka tavoitteena on edistää ympäristövastuullisuutta ja kestävämpiä ratkaisuja myös urheilutapahtumissa. Vuodesta 2018 toiminut verkosto on avoin kaikille liityttäväksi. (Lindroos 2017.)

Ympäristövastuullisuuden edistämistä urheilutapahtumissa auttaa selkeiden tavoitteiden ja päämäärien asettaminen. Usein vastuullisuutta tukevana työkaluna käytetään ympäristöjärjestelmiä ja niihin kuuluvia ympäristösuunnitelmia. Suomessa yksi suosituimmista ympäristöjärjestelmistä tapahtumissa on Ekokompassi. Ekokompassi on suomalainen ympäristöjärjestelmä, joka tarjoaa ympäristöjohtamisen palveluita tapahtumille. Ekokompassin ympäristöohjelman avulla tapahtumassa voidaan huomioida ympäristöön liittyvät asiat kaikissa sen eri vaiheissa. Ympäristöohjelmaa muokataan tapahtuman mukaisesti ja se kattaa ympäristöasioiden seuraamisen tavoitteiden ja toimenpiteiden luomisesta ohjelman toteutukseen ja raportointiin. (Ekokompassi ympäristöjärjestelmänä n.d.) Ekokompassin sertifikaatin avulla tapahtumat voivat todentaa ympäristövastuullisuutensa. Tapahtuma voi saada sertifikaatin ympäristöjärjestelmän toteuttamisen ja asiantuntijan auditoinnin jälkeen. Ekokompassi-järjestelmä on rakennettu kansainvälisen standardin, ISO-14001 pohjalta. ISO-14001 asettaa tiettyjä vaatimuksia ja toimijat rakentavat ympäristöjärjestelmän itsenäisesti vaatimusten mukaisesti. Ekokompassi ja ISO-14001 ovat yleisimmät käytössä olevat ympäristöjärjestelmät Suomessa. (ISO-14001 ja Ekokompassi – ympäristöjärjestelmät; kumpi on yrityksellesi sopivampi? N.d.)

Ekokompassin ja ISO-14001:n lisäksi tapahtumissa voidaan hyödyntää myös muita ympäristöjärjestelmiä. Muita Suomessa käytössä olevia ympäristöjärjestelmiä ovat esimerkiksi EMAS ja WWF Green office. EMAS-järjestelmä perustuu ISO-14001:n asettamiin ympäristöstandardeihin ja raportointiin ympäristöasioista. EMAS-organisaatio sitoutuu ympäristölainsäädännön noudattamiseen, ympäristönsuojelun parantamiseen ja avoimeen sekä julkiseen raportointiin ympäristöasioista. Or-

ganisaatiot, jotka käyttävät järjestelmää saavat käyttöönsä sertifikaatin ja EMAS-logot, joilla voidaan todentaa ympäristövastuun toteutumista organisaatiossa. (EMAS-järjestelmä ja sen toteuttaminen 2022.) WWF Green office tarjoaa valmiin mallin, jota eri yritykset ja organisaatiot voivat soveltaa toimintaansa. WWF Green officen avulla luodaan ympäristöjärjestelmä, joilla pyritään esimerkiksi luonnonvarojen viisaaseen käyttöön ja pienempään hiilijalanjälkeen. Samalla tavoin kuin Ekokompassijärjestelmässä, valmiin ympäristöjärjestelmän toteutumisen tarkastuksen jälkeen organisaatio saa käyttöönsä sertifikaatin. (Mitä eroa on ympäristöjärjestelmillä – ja kuinka valitsen sopivimman 2023.)

Ympäristöjärjestelmien lisäksi tapahtumissa voidaan ottaa huomioon ympäristömerkki, sillä moniin tapahtumiin liittyy tuotteita ja palveluita. Joutsenmerkki on laajalti käytössä oleva pohjoismainen ympäristömerkki, jolla tuotteet ja palvelut voivat todentaa sitoutumisensa ympäristövastuullisuuteen täyttämällä merkin asettamat vaatimukset. Joutsenmerkki on pohjoismaisten viranomaisten tukema ja sitä pidetään luotettavana sertifiointina ympäristövastuullisesta toiminnasta. Tapahtumat voivat esimerkiksi hankinnoissa ja yhteistyökumppaneiden valinnassa ottaa huomioon Joutsenmerkkiä käyttävät tuotteet ja palvelut. (Tietoa Joutsenmerkistä n.d.)

2.2 Urheilutapahtumien ympäristövaikutukset

Kaikki tapahtumat tuottavat jonkinlaisia vaikutuksia ympäristölle, mutta se minkälaisia ja kuinka paljon vaihtelee paljon riippuen tapahtumasta. Esimerkiksi tapahtuman koko, paikka, aika sekä monet muut tekijät vaikuttavat sen aiheuttamiin ympäristövaikutuksiin. Kaikkiin näistä ei voida vaikuttaa, mutta tapahtumajärjestäjillä on usein mahdollisuus vaikuttaa ympäristövaikutuksiin monilla tavoin, kuten hyvällä suunnittelulla ja hallinnolla. (Holmes ym. 2015.)

Ympäristöasioiden huomioon ottaminen urheilutapahtumissa on ollut jo pitkään kasvussa ja nykyisin se on jo yleistä pienemmissäkin tapahtumissa. Urheilutapahtumat keräävät yhteen paljon ihmisiä ja niiden järjestämisestä syntyy monia potentiaalisia negatiivisia ympäristövaikutuksia. Yleisiä tapahtumista syntyviä vaikutuksia ympäristölle ovat esimerkiksi roskat ja jätteet, lisääntynyt energian- ja veden kulutus sekä päästöjen tuottaminen. (Greenwell ym. 2019) Suurten urheilutapahtumien määrä onkin ollut kasvussa jo pitkään. Erityisesti 2000-luvulla tapahtumien määrä on ollut suuressa kasvussa, joka osaltaan myös lisää ympäristöasioiden huomioimisen merkitystä tapahtu-

missa. Onkin tärkeää, että negatiiviset vaikutukset pyritään mahdollisuuksien mukaan minimoimaan kaikissa tapahtumissa. (Cerezo-Esteve, Ingles, Sequi-Urbaneja & Solannellas 2022, 1-2.) Vaikka tapahtuma keskittyisi ympäristövastuullisuuteen, tapahtumasta syntyy usein negatiivisia ympäristövaikutuksia. Päästökompensaatiota käytetään usein oman hiilijalanjäljen hyvittämiseen. Kompensaatio tehdään usein palveluntarjoajan kautta ja tarkoittaa sitä, että omasta toiminnasta syntynyt hiilijalanjälki korvataan vähentämällä sama määrä jostain muualta. On monia tapoja toteuttaa päästökompensaatio. Kompensaatio voi kohdistua esimerkiksi metsien suojeluun, uusiutuvaan energiaan tai muihin hiilidioksidipäästöjen vähentämistä tukeviin toimintoihin. (Landström 2022.)

Urheilutapahtumista syntyvät ympäristövaikutukset voivat olla negatiivisia tai positiivisia. Tapahtumasta aiheutuvat ympäristövaikutukset voivat syntyä tapahtuman aikana, heti sen jälkeen tai pitkällä aikavälillä. Erilaiset ympäristövaikutukset tekevät tapahtuman suunnittelusta vaikeaa, joka edellyttää ympäristövaikutusten huomioon ottamisen jo aikaisessa vaiheessa tapahtuman suunnittelua. (Masterman 2014, 99.) Jo tapahtumapaikan valinnassa voidaan ottaa huomioon ympäristövaikutukset. Tapahtumapaikan valinnalla voidaan ehkäistä esimerkiksi tapahtumapaikalle kulkemisesta syntyviä päästöjä sekä mahdollisesti suojata luontoa ihmismassojen aiheuttamalta tuhoutumiselta. (Siisti tapahtuma! Ympäristöopas tapahtumajärjestäjille 2020.)

Kaikilla urheilutapahtumilla on hiilijalanjälki. Hiilijalanjälki on yksi suosituimmista ja yleisimmistä tavoista arvioida tapahtuman ympäristövaikutuksia. Hiilijalanjälki tarkoittaa tapahtumasta aiheutuvien kasvihuonepäästöjen kokonaismäärää. Tapahtumissa suurin osa päästöistä on hiilidioksidipäästöjä. Hiilijalanjälkeä laskettaessa myös muut kasvihuonekaasut muunnetaan hiilidioksidipäästöiksi, jolloin ne vastaavat alkuperäisten päästöjen ympäristövaikutuksia. Hiilijalanjäljen avulla voidaan määrittää tapahtumasta syntyvien päästöjen vaikutusta ilmastonmuutokseen. (Piccerillo, Misiti, Digennaro 2023.)

2.3 Negatiiviset ympäristövaikutukset

Tapahtuman negatiiviset ympäristövaikutukset voivat tulla suoraan tapahtuman järjestämisestä aiheutuvista haitoista tai esimerkiksi siihen osallistuvien ihmisten toiminnasta. Esimerkkejä tapahtumien yleisistä negatiivista vaikutuksista ympäristöön on sen aiheuttamat ilmansaasteet ja pääs-

töt, veteen pääsevät päästöt ja saasteet, jätteet ja muut luonnolle aiheutuvat haitat kuten kasvillisuuden tuhoutuminen. Suurin negatiivisten ympäristövaikutusten aiheuttaja melkein kaikissa urheilutapahtumissa on ihmisten kulkemisesta tapahtumapaikalle syntyvät päästöt. (Bartis & Tofile 2021.)

Ilmansaasteita syntyy kaikissa tapahtumissa ja ne vaikuttavat ympäristöön lyhytaikaisena ilmanlaadun huononemisenä sekä omaavat myös pidempiaikaisia vaikutuksia ilmastolle ja ihmisten terveydelle. Paikallinen ilmanlaatu voi heikentyä merkittävästikin johtuen tapahtuman aiheuttamista välittömistä päästöistä ja vaikutuksista. Heikolla ilmanlaadulla voi olla monenlaisia negatiivisia vaikutuksia paikallisten ihmisten terveyteen. Pääosin ilmansaasteet syntyvätkin juuri päästöistä, jotka tulevat tapahtumapaikalle matkustamisesta sekä tapahtumaa varten tarvittavasta lisääntyneestä energiankäytöstä. (Holmes ym. 2015.)

Ilmansaasteita syntyy monista lähteistä niin suoraan tapahtumassa kuin välillisesti erilaisista tapahtumaan liittyvistä toiminnoista. Matkustamisesta ja logistiikasta syntyneet päästöt ovat usein suurin kasvihuonepäästöjen aiheuttaja, mutta niitä syntyy myös esimerkiksi energiantuotannosta, generaattoreiden käytöstä sekä materiaalien ja ruoan tuotannosta. (Jones 2017.)

Tapahtumissa liikkumiseen liittyvät ympäristövaikutukset syntyvät ihmisten liikkumisesta tapahtumapaikalle, tavaroiden ja tarvikkeiden kuljetuksesta ja muista kuljetukseen liittyvistä toiminnoista. Yleensä ihmisten liikkuminen on suurin negatiivisten ympäristövaikutusten aiheuttaja tapahtumissa. Tapahtumajärjestäjillä on suuri vastuu valintojen tekemisessä, mutta usein kuljetuksiin liittyvien ympäristövaikutusten minimoimisen vastuu jakautuu järjestäjän, osallistujien, tavarantoimittajien ja yhteistyökumppaneiden välillä. (Jones 2017.)

Energiankäyttö on yksi suuri päästöjä aiheuttava tekijä urheilutapahtumissa. Energiankäytön kannalta tärkeitä ympäristövastuullisia toimenpiteitä on sen säästäminen ja uusiutuvan energian suosiminen. Fossiilipolttoaineita käyttävät energiamuodot kuten hiili-kaasu ja öljyperäiset energianlähteet tuottavat suuren määrän kasvihuonepäästöjä ilmastoon, jotka aiheuttavat negatiivisia ympäristövaikutuksia. (Jones 2017.)

Ilmanlaatuun vaikuttavia päästöjä voi kuitenkin tulla myös muista tapahtumiin kuuluvista toimintatavoista. Esimerkiksi ilotulitteiden käytöstä aiheutuu ilmanlaatua heikentäviä tekijöitä. Myös esimerkiksi polttoaineen käyttö sekä puun polttaminen tuovat lisäpäästöjä ilmastoon. Kasvihuonekaasuja aiheuttavat toiminnot tapahtumissa tekevät niistä raskaampia ilmastolle.

Kasvihuonekaasut, kuten hiilidioksidi ja metaani edistävät ilmastonmuutosta ja niiden vähentäminen minimiin on tärkeää urheilutapahtumissa. (Holmes ym. 2015.)

Ilmansaasteiden lisäksi myös veteen liittyy ympäristövaikutuksia tapahtumissa. Suomessa veden saatavuus ei ole suuri ongelma, mutta joissakin maissa veden säästäväiseen käyttöön tulee kiinnittää paljon huomiota. Vesistöihin pääsevät päästöt ja jätevesistä huolehtiminen on tärkeitä asioita ympäristön kannalta (Bartis & Tofile 2021.). Jäteveden pääsy luonnon vesistöihin saattaa päästää niihin haitallisia aineita ja vahingoittaa niiden ekosysteemeitä. (Holmes ym. 2015.)

Yksi yleisimmistä negatiivisista ympäristövaikutuksista myös urheilutapahtumissa on roskat ja jätteet. Roskaaminen tapahtumapaikalla luo yleiskuvaa tapahtuman ympäristöystävällisyydestä ja vaikuttaa ihmisten yleiskuvaan tapahtumasta vahvasti. Roskaaminen ja jätehuolto on yksi näkyvimmistä ympäristövaikutuksista tapahtuman aikana ja vaikuttaa tapahtuman osallistujien kokemukseen. (Holmes ym. 2015.)

Jätehuolto on merkityksellistä myös ympäristövaikutusten näkökulmasta. Jätteitä saattaa jäädä luontoon tai niitä voi päätyä esimerkiksi vesistöihin. Näissä tapauksissa roskat voivat päätyä eläinten syömiksi, aiheuttaa eläimille terveysvaikutuksia, tai sisältää eläimille ja luonnolle haitallisia aineita. Onkin tärkeää, ettei biohajoamattomia roskia joudu luontoon sillä ne voivat tuoda ympäristölle pitkäaikaisia negatiivisia vaikutuksia. (Holmes ym. 2015.)

Pitkäaikaiset vaikutukset jätteistä ja roskista urheilutapahtumissa syntyvät yleensä huonosti järjestetystä jätehuollosta. Esimerkiksi jätteiden vieminen kaatopaikalle vie niiltä tilaa ja saattaa päästää myrkyllisiä aineita maaperään. Jätteet saattavat myös pitkällä aikavälillä päästää ilmastoon kasvihuonekaasuja. Roskat ja jätteet ovat huonosti hoidettuna näkyvä osa tapahtumaa, mutta materiaalien ja jätehuollon hyvillä valinnoilla voidaan ehkäistä paljon myös pitkäaikaisempia negatiivisia ympäristövaikutuksia. (Holmes ym- 2015.)

Yksi tapahtuman välittömistä seurauksista ympäristölle on myös luonnon tuhoutuminen. Suuret väkijoukot ja lisääntyvä liikenne voivat aiheuttaa tapahtumapaikalla ja sen ympäristössä haittoja kasvillisuudelle ja maaperälle. Tämä saattaa johtaa kasvillisuuden tuhoutumiseen tai maaperän muovautumiseen siten, että uusilla kasveilla on heikommat mahdollisuudet päästä kasvamaan alueella. Ihmisjoukkojen ja liikenteen ruuhkautuminen vaikuttaa myös osaltaan ympäristöön. Ruuhkautumista voidaan välttää esimerkiksi hyvällä tapahtumapaikan valinnalla ja suunnittelulla. (Holmes ym. 2015.) Erityisesti ulkoilmatapahtumissa väkijoukot saattavat aiheuttaa pysyviäkin haittoja luonnolle ja kasvillisuudelle.

Tapahtumaa varten tehdään useita erilaisia hankintoja kuten esimerkiksi materiaaleja ja ruokaa. Hankintoihin liittyvät valinnat voivat edesauttaa ympäristövastuullisuutta esimerkiksi tukemalla vastuullisten materiaalien käyttöä ja kiertotalouden edistämistä. (Jones 2017.) Hankinnat ja yhteistyökumppanit kuten hotellimajoitukset, painotalot, oheistuotteiden tuottajat ja kuljetukset ovat tärkeä osa monia tapahtumia. Hankinnoista ja yhteistyökumppaneiden toiminnasta syntyy ympäristövaikutuksia ja tapahtumajärjestäjän on mahdollista ottaa ympäristö huomioon myös niihin liittyvillä valinnoilla. (Siisti tapahtuma! Ympäristöopas tapahtumajärjestäjille 2020.) Materiaalien kestävyys ja hankintojen tarpeellisuuden arviointi edistävät ympäristövastuullisuutta tapahtumissa.

Ruoka ja juoma ovat myös osana suuria urheilutapahtumia. Ruoan ja juoman osalta on myös mahdollista keskittyä vastuullisuuteen ja vähentää tapahtumasta syntyviä negatiivisia ympäristövaikutuksia. Ruoasta ja juomasta syntyvät ympäristövaikutukset liittyvät sen tuottamiseen sekä siitä syntyvään jätteeseen. Myös ruoan kuljettamisesta syntyy päästöjä, jotka lisäävät negatiivisia ympäristövaikutuksia. (Ruuan ympäristövaikutukset n.d.) Ruokahävikki on tärkeä minimoida, sillä siitä syntyy jätettä sekä sen tuottamiseen menneet päästöt menevät hukkaan (Siisti tapahtuma! Ympäristöopas tapahtumajärjestäjille 2020.). Ruoan alkutuotannosta, eli eläinten ja kasvien kasvatuksesta syntyy paljon ympäristövaikutuksia. Yleisesti kasviperäisten ruokien ympäristövaikutukset ovat pienempiä kuin eläinperäisen ruoan ympäristövaikutukset. Tapahtumissa voidaan siis keskittyä hankintavalinnoilla myös ruoan ympäristövaikutusten vähentämiseen. Hankintoihin liittyviä vastuullisia valintoja on esimerkiksi kierrätettävien ja uudelleenkäytettävien materiaalien käyttö ja vastuullisten kumppaneiden valinta. (Ruuan ympäristövaikutukset n.d.)

Myös energiavalinnat ovat osa hankintoja. Kuten aiemmin työssä mainittiin, lisääntynyt energiankäyttö urheilutapahtumissa kasvattaa mahdollisesti tapahtuman hiilijalanjälkeä. Energian tuottamisesta syntyviin negatiivisiin ympäristövaikutuksiin on mahdollista vaikuttaa esimerkiksi keskittymällä energian säästämiseen tapahtumassa tai valintoihin esimerkiksi uusiutuvan energian ja kasvihuonepäästöjä tuottavien energiamuotojen välillä. (Goldblatt 2012.)

2.4 Positiiviset ympäristövaikutukset

Tapahtumasta aiheutuvien negatiivisten vaikutusten minimointi on tärkeää, mutta urheilutapahtumien avulla voidaan saada aikaan myös monia positiivisia ympäristövaikutuksia. Tapahtuman positiiviset ympäristövaikutukset voivat olla aineellisia tai aineettomia. Erityisesti urheilutapahtumat ovat hyvä tapa edistää ympäristöasioita aineettomilla tavoilla kuten lisäämällä tietoisuutta ympäristöasioista ja vaikuttamalla positiivisesti ihmisten asenteisiin ja käyttäytymiseen ympäristöön liittyvissä asioissa. (Holmes ym. 2015.)

Sekä negatiivisten vaikutusten minimoimisessa, että positiivisten vaikutusten maksimoimisessa tehokas viestintä ja markkinointi on tärkeässä roolissa. Vastuullista tapahtumaa tehdessä on tärkeää saada eri sidosryhmät mukaan ympäristövastuullisuuden edistämiseen. Viestintää voidaan käyttää tapahtumissa vastuullisuuden edistämiseksi informaation levittämässä, jotta relevantti tieto saadaan kaikille sidosryhmille. Viestinnän avulla voidaan myös tiedottaa ihmisiä vastuullisuudesta ja innostaa heitä kiinnostumaan siitä. Tehokkaan markkinointiviestinnän avulla kiinnostuneet ihmiset voidaan saada ajatuksen lisäksi toimimaan konkreettisesti ympäristön hyväksi. Kun ihmiset kiinnostuvat aiheesta oikeasti, se leviää myös laajemmalle joukolle keskustelujen, kohtaamisten ja esimerkiksi sosiaalisen median välityksellä. (Holmes ym. 2015.)

Markkinointiviestinnän avulla positiivisten vaikutusten aikaansaaminen vaatii hyvää suunnittelua ja oikeanlaisia lähestymistapoja. Ympäristövastuun kommunikoiminen ja vastuullisten valintojen esille tuominen on tärkeää. Tämä edistää tietoutta sekä auttaa ihmisiä tekemään vastuullisia valintoja esimerkiksi tapahtumapaikalle kulkemisen valintoja tehdessä. Vastuullisuudesta tiedottaminen auttaa myös tapahtumaa erottautumaan ja kehittämään brändiä vastuulliseen suuntaan. (Holmes ym. 2015.)

Suuret urheilutapahtumat toimivat usein myös aloitteena tai kannustimena kaupungin infrastruktuuria kehittämissä hankkeissa. Esimerkiksi uusien rakennusten rakentaminen tai vanhojen kehittäminen voi olla positiivinen vaikutus paikalliselle ympäristölle. Urheilutapahtumat ovat myös toimineet aloitteena alueiden julkisen liikenteen kehitykselle, joka on hyvä asia ympäristölle pitkällä aikavälillä. (Holmes ym. 2015.)

Urheilutapahtumat voivat myös tehdä valinnan keskittyä ympäristöasioihin toiminnassaan ja auttaa kehittämään luonnon- ja ympäristönsuojelua alueella. Tapahtumien avulla voidaan potentiaalisesti kannustaa monia ihmisiä ympäristöystävälliseen toimintaan. Tapahtumien ohessa on myös mahdollista järjestää aktiviteetteja tai esimerkiksi luentoja, joiden avulla levitetään tietoa ympäristöasioista.

Urheilutapahtumilla on myös mahdollisuus tuoda ympäristöasioita esille toiminnassa ja auttaa lisäämään tietoisuutta ympäristöasioista yhteiskunnassa sekä vaikuttaa ihmisten mielipiteisiin asioista. Myös Bartisin ja Tofilen (2021) mukaan urheilutapahtumia voidaan esimerkiksi käyttää keinona lisäämään huomiota ympäristöön ja ympäristöasioihin, jotka saattaisivat jäädä muuten huomiotta. Ympäristöasioita edistävät tapahtumat voivat auttaa muuttamaan osallistujien, katsojien ja tapahtumaan liittyvien sidosryhmien asenteita ja toimintaa ympäristöä enemmän huomioon ottavaksi ja täten luoda laajempia positiivisia vaikutuksia ympäristölle (Holmes ym. 2015.).

Päästöjen minimoimisen lisäksi itse tapahtumassa urheilutapahtumat voivat edistää ympäristöasioita paikallisesti lisäämällä tietoisuutta paikallisten ja vierailijoiden keskuudessa esimerkiksi veden käytöstä ja päästöjen minimoimisesta. Lisäämällä tietoisuutta ja kannustamalla ihmisiä on mahdollista vähentää urheilutapahtuman tuomaa rasitetta ympäristölle myös laajemmassa mittakaavassa kuin pelkästään tapahtumapaikalla. Urheilutapahtuman avulla voidaan luoda paljon kiinnostusta ympäristöasioihin ja edistää ihmisten ympäristöystävällistä käytöstä tapahtumassa ja auttaa negatiivisten vaikutusten minimoinnissa. (Bartis & Tofile 2021.)

Hyvä esimerkki tapahtuman luomasta positiivisesta vaikutuksesta ympäristölle on Phoenixissä vuosittain järjestettävä golfturnaus Waste management open. Vuonna 2012 turnauksessa lanseerattiin nollahukka-haaste, jonka tavoitteena oli minimoida jätteiden vieminen kaatopaikoille. Ta-

pahtumassa on viikon aikana noin 700 000 kävijää ja kaikki tapahtumassa syntyneet jätteet menevät uudelleenkäyttöön, lahjoitukseen, kierrätykseen tai kompostiin. Tapahtuma on kannustanut paikallisia kierrättämään ja saanut näkyvyyttä positiivisilla ympäristövaikutuksillaan. (Greenwell, Danzey-Bussell & Shonk 2019.)

3 Tutkimusmenetelmät ja toteutus

3.1 Tutkimusongelma ja kysymykset

Tämän tutkimuksen toimeksiantajana toimii Jyväskylän kaupunki. Tutkimuksen tulosten perusteella kaupungin on mahdollista kehittää ympäristövastuullisuutta kaupungin urheilutapahtumatoiminnassa. Kaupungissa halutaan tukea tapahtumanjärjestäjiä myös ympäristöasioissa, jotka tunnustetaan myös tärkeänä kilpailutekijänä tapahtumissa. Jyväskylän kaupunki on myös sitoutunut edistämään kestävä kehitystä ja urheilutapahtumat voivat olla tärkeä tapa edistää kestäviä toimintatapoja. Jyväskylän kaupungin kansainvälisten urheilutapahtumien hankkeen yksi läpileikkaavista teemoista on vastuullisten toimintatapojen edistäminen. Monissa suomalaisissa urheilutapahtumissa ympäristövastuullisuus on tärkeänä osana tapahtuman järjestämistä. Näitä tapahtumia tutkimalla voidaan selvittää, miten ympäristövastuullisuutta toteutetaan suurissa tapahtumissa ja löytää hyviä toimintatapoja ja käytäntöjä sen edistämiseksi. Muualta Suomesta tiedon saaminen antaa mahdollisuuden soveltaa tutkimuksesta saatua tietoa kaupungin omaan, sekä yhteistyökumppaneiden toimintaan.

Tutkimuksen tavoitteena onkin saada tietoa siitä, miten Suomen suurissa urheilutapahtumissa toteutetaan ympäristövastuullisuutta ja mitä toimintatapoja sen edistämiseksi käytetään. Tutkimuksen avulla pyritään siis selvittämään, miten suomalaisissa urheilutapahtumissa edistetään ympäristövastuullisuutta. Tutkimuksen tavoitteen pohjalta luotiin päätutkimuskysymys ja alakysymykset sen toteuttamista varten.

Opinnäytetyön tutkimuskysymys: Miten ympäristövastuu huomioidaan urheilutapahtuman järjestämisessä?

Tutkimuskysymys voidaan jakaa alakysymyksiin seuraavasti:

- Mitä tekijöitä tulee ottaa huomioon ympäristövastuullista urheilutapahtumaa järjestettäessä?
- Miten negatiiviset ympäristövaikutukset pyritään minimoimaan tapahtumassa?
- Miten positiivisia ympäristövaikutuksia pyritään maksimoimaan tapahtumassa?
- Miten ympäristöasiat ja ympäristövastuu näkyy tapahtuman markkinoinnissa ja viestinnässä?

Tutkimuksessa haastatellaan urheilutapahtumien edustajia, ja kysymykset ohjaavat keskustelua laadullisessa tutkimuksessa aineistonkeruumenetelmänä käytettävissä puolistrukturoiduissa haastatteluissa. Tutkimuskysymyksiin vastataan haastatteleamalla urheilutapahtumien edustajia ja analysoimalla kerättyä aineistoa. Kerätyn aineiston tukena käytetään olemassa olevaa kirjallisuutta ja tietoa, jonka avulla voidaan luoda yhteyksiä aineistoon. Lopputuloksena syntyy selvitys ympäristövastuullisuuden toteutumisesta Suomen suurissa urheilutapahtumissa ja käytössä olevista toimintatavoista sen edistämiseksi.

3.2 Kvalitatiivinen tutkimus

Tutkimus toteutetaan kvalitatiivisena, eli laadullisena tutkimuksena. Laadullisen tutkimukseen sisältyy monia erilaisia menetelmiä niin aineiston keräämiseen kuin sen analysointiin. Braun ja Clarke (2013) määrittivät laadullisen tutkimuksen pelkistetysti tutkimuksena, joka käyttää datana sanoja ja kuvia, kun taas määrällinen tutkimus keskittyy lukuihin ja tilastoihin. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään luomaan syvempää ymmärrystä tutkittavasta aiheesta, joka sopii hyvin tämän tutkimuksen tavoitteisiin.

Laadullisessa tutkimuksessa pyritään usein ymmärtämään tutkimukseen valittua ilmiötä tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden näkökulmasta. Tässä tutkimuksessa urheilutapahtumien vastuullisuutta pyritään ymmärtämään tapahtumajärjestäjien näkökulmasta. Laadullisia tutkimuksia usein yhdistää niiden induktiivisuus, jolla tarkoitetaan johtopäätösten tekemistä aineistosta käsin. Laadulliselle tutkimukselle on myös yleistä vuoropuhelu teorian ja aineiston välillä. Teoria on apuvälineenä tutkimuksen eri vaiheissa kuten aineiston hankinnan suunnittelussa, analysoinnissa ja tulokinnassa. (Juuti & Puusa 2020.)

Laadullisessa tutkimuksessa asetelma voi olla hyvinkin joustava ja sen vaiheiden välillä voi olla päällekkäisyyksiä. Laadullisen tutkimuksen aikana voi myös palata aiemmin suoritettuihin vaiheisiin ja valintoihin ja muokata niitä. Tutkimuksen haasteena on saada tutkimuksen kohteena olevat henkilöt puhumaan avoimesti omista kokemuksistaan. Tämän vuoksi tutkijan on tärkeää säilyttää neutraali tutkijan asema ja esiintyä luotettavana yhteistyökumppanina. (Juuti & Puusa 2020.)

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on saada tietoa, miten Suomen suurissa urheilutapahtumissa toteutetaan ympäristövastuullisuutta ja mitä toimintatapoja sen edistämiseksi käytetään. Laadullisen tutkimuksen avulla saadaan syvällistä ymmärrystä aiheesta. Laadullinen tutkimusote antaa mahdollisuuden kerätä tutkimusaineistoa monella tavalla. Usein laadullisessa tutkimuksessa valitaan kerätä aineisto ihmisten kokemuksista puheen muodossa, jolloin aineistonkeruumenetelmänä käytetään haastatteluja. Laadullisen tutkimuksen tutkimushaastattelumuotoja on strukturoitu haastattelu, teemahaastattelu ja avoin haastattelu. Kaikkia eri haastattelumuotoja voidaan soveltaa yksilöhaastattelujen lisäksi myös pari- ja ryhmähaastatteluihin. (Vilka 2021.) Tämän tutkimuksen tavoitteisiin soveltuu parhaiten puolistrukturoitu teemahaastattelu, joka on valittu tutkimuksen aineistonkeruumenetelmäksi.

Tutkimuksen aineisto kerätään haastattelemalla ammattilaisia, jotka työskentelevät urheilutapahtumissa ympäristövastuullisuuden parissa. Haastateltavien valinnassa on tärkeää ottaa huomioon se, mitä ollaan tutkimassa. Haastateltavat valitaan tutkimuksissa usein asiantuntemuksen ja kokemuksen perusteella. Tärkeänä kriteerinä haastateltavien valinnassa on myös se, että heillä on omakohtaista kokemusta tutkittavasta ilmiöstä tai asiasta. (Vilka 2021) Tässä tutkimuksessa haastateltaviksi on valittu urheilutapahtumien edustajia, jotka toimivat ympäristövastuullisuuden parissa tapahtumissa. Haastateltavat ovat ammattilaisia, joilla on asiantuntemusta ja kokemusta aiheesta.

3.3 Aineiston keruu ja analyysimenetelmät

Opinnäytetyön aineisto kerätään puolistrukturoitujen teemahaastattelujen avulla. Haastattelut toteutetaan urheilutapahtumien edustajien kanssa, jolloin tietoa saadaan asiantuntevilta henkilöiltä, jotka työskentelevät ammattilaisina tutkimuksen aiheen parissa. Haastatteluita tehdään yhteensä neljä, joista kolme toteutetaan verkossa haastateltavien kanssa sovitusti Microsoft-Teams alus-

talla. Yksi haastattelu toteutetaan paikan päällä haastateltavien kanssa. Verkossa toteutetut haastattelut helpottavat käytännön järjestelyitä, sillä haastateltavat ovat eri paikkakunnilla ja haastattelujen suorittaminen paikan päällä vie aikaa ja tuo lisäkuluja. Verkossa toteutetut haastattelut saattavat kuitenkin heikentää esimerkiksi sanattoman viestinnän, kuten kehonkielen tulkitsemissa ja käyttämissä. Haastattelu 1 ja haastattelu 3 toteutettiin parihaastatteluina. Haastattelut 2 ja 4 toteutettiin yksilöhaastatteluina.

Haastattelu on aineistonkeruumenetelmä, jossa haastattelija ja haastateltava keskustelevat aiheesta. Puolistrukturoitu teemahaastattelu etenee määriteltyjen teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten mukaisesti. Yksi teemahaastattelun etu on se, että kysymyksiä voidaan muokata ja tarkentaa haastattelutilanteessa saatujen vastausten ja keskustelun perusteella. Teemahaastattelun käyttö aineistonkeruumenetelmänä antaa vapauden vaihtaa myös kysymysten järjestystä. Tutkimuksessa teemahaastattelu kuitenkin etenee saman rungon mukaisesti ja sen avulla pyritään saamaan merkityksellisiä vastauksia tutkimusongelman ja -kysymysten kannalta. (Sarajärvi & Tuomi 2018.) Haastattelua varten määriteltiin neljä teemaa ja pääkysymystä, jotka annettiin haastateltaville etukäteen, joka antaa heille mahdollisuuden valmistautua aiheisiin etukäteen. Haastatteluiden ennalta määritellyt teemat jaettiin luvussa 3.1 mainittujen tutkimuskysymyksen alakysymysten perusteella:

- Mitä tekijöitä tulee ottaa huomioon ympäristövastuullista urheilutapahtumaa järjestettäessä?
- Miten negatiiviset ympäristövaikutukset pyritään minimoimaan tapahtumassa?
- Miten positiivisia ympäristövaikutuksia pyritään maksimoimaan tapahtumassa?
- Miten ympäristöasiat ja ympäristövastuu näkyvät tapahtuman markkinoinnissa ja viestinnässä?

Haastattelun etukäteen valitut teemat perustuvat teoreettiseen viitekehukseen, mutta haastattelun vapaampi muoto antaa tilaa myös tiedolle, joka ei suoranaisesti liity ennalta määritettyihin teemoihin ja kysymyksiin. Laadullisessa tutkimuksessa on myös mahdollista kehittää teoreettista viitekehystä tutkimuksen myöhemmässä vaiheessa esimerkiksi haastatteluista esiin nousseista aiheista. (Sarajärvi & Tuomi 2018.)

Tutkimuksessa tehtävät haastattelut noudattavat samaa kaavaa, mutta puolistrukturoidussa haastattelussa jätetään tilaa myös vapaalle keskustelulle, jotta aihetta voidaan käsitellä laajemmin myös ennalta määritettyjen kysymysten ulkopuolelta. Tutkimuksessa toteutettavissa haastattelussa on myös ennalta määritettyjä kysymyksiä kaikkien neljän teeman sisällä, jotka ohjaavat keskustelua ja varmistavat, että tietoa saadaan tietyistä aiheista.

Aineiston analyysimenetelmänä käytetään teemoittelua, jossa kerätyn aineiston pohjalta muodostetaan tutkimusongelman kannalta olennaisia teemoja yhdistävien ja erottavien asioiden pohjalta. Teemoittelussa aineisto käydään läpi ja yhteisiä piirteitä omaavat kohdat aineistosta kerätään teemojen alle. Aineiston perusteella kerättyjä alakategorioita yhdistetään laajempiin yläkategorioihin. Teemoittelun avulla pyritään löytämään mahdollisimman selkeästi vastauksia tutkimuskysymyksiin. (Juuti & Puusa 2020.)

Teemat rakentuvat alustavasti teemahaastattelussa käytettävien teemojen mukaisesti, mutta haastatteluilla kerätystä aineistosta voi nousta esiin myös uusia teemoja. Pohjana teemoittelulle toimii aineiston koodaus. Aineiston koodaus tarkoittaa aineistoon tehtäviä jäsenteleviä merkintöjä, jotka auttavat aineiston käsittelyä ja helpottavat sen jakamista teemoihin. (Saaranen-Kauppi & Puusniekka 2006.) Teemoittelussa käytetään apuna Microsoft Excel taulukkoa, jonka avulla aineisto voidaan järjestellä kategorioihin ja alakategorioihin teemoittelun mukaisesti. Teemoittelussa käytetään tukena myös Microsoft Word tiedostoja, jotka auttavat aineiston jäsentelyssä.

Toteutetut haastattelut olivat 30–50 minuuttia pitkiä. Kaikki haastattelut nauhoitettiin haastateltavien suostumuksella ja nauhoituksen pohjalta ne litteroitiin haastattelun jälkeen sanatarkasti jättämällä pois vain täytesanoja. Litteroidut haastattelut koodattiin ensin Microsoft Wordissa käyttäen värillisiä merkintöjä aineiston jäsentämiseksi eri ryhmiin. Jäsentelyn jälkeen merkintöjen pohjalta muodostettiin teemoja ja eri teemojen osiot litteroinnista sijoitettiin Excel-taulukoihin kolmen pääteeman alle. Excel-taulukoiden avulla pääteemat jaettiin myös alakategorioihin aineistossa esiintyvien teemojen mukaan.

3.4 Luotettavuus ja eettisyys

Laadullista tutkimusta tehdessä on tärkeää ottaa huomioon tutkimuksen luotettavuus ja sen arviointi. Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan on tärkeää ottaa huomioon luotettavuus kaikissa tutkimusprosessin vaiheissa. Luotettavuutta arvioitaessa arvioinnin kohteena on tutkijan tekemät teot, valinnat ja ratkaisut, joiden avulla pyritään saavuttamaan tutkimuksen tavoitteet. (Vilka 2021.) Tutkimuksen luotettavuuden kannalta on tärkeää kuvata tutkimuksessa käytetyt menetelmät ja lähestymistavat niin, kuin ne ovat käytännössä toteutuneet. Valinnat tuodaan esiin tutkimuksessa avaamalla ratkaisuja ja miksi niihin on päädytty. (Vilka 2021.) Keskeistä laadullisen tutkimuksen luotettavuudessa on siis tutkimuksen prosessin, valintojen ja analyysin hyvä ja selkeä raportointi. (Skinner, Edwards & Corbett 2014.)

Esimerkiksi tutkimusaineiston hankintamenetelmänä käytettäviin haastatteluihin liittyy vahvasti luotettavuus. Haastatteluita voidaan perustella tutkimuksen tavoitteiden näkökulmasta ja niiden prosessin tarkka kuvaus lisää tutkimuksen luotettavuutta. Myös tutkimuksen tuloksia analysoitaessa ja tulkittaessa päättelyprosessin mahdollisimman selkeä kuvaus lisää luotettavuutta. (Juuti & Puusa 2020.) Jokainen laadullinen tutkimus on kokonaisuutena erilainen, eikä sitä voi toistaa sellaisenaan. Kuitenkin luotettavuutta arvioitaessa voidaan puhua teoreettisesta toistettavuudesta, jonka mukaan tutkimusprosessin valintojen ja ratkaisujen tarkan kuvauksen avulla lukijan olisi päädyttävä tutkimustekstissä samaan tulokseen kuin tutkimuksen tekijä. Tutkimuksen siirrettävyydellään sijaan tarkoitetaan sitä, kuinka tutkimustulokset voisivat olla mahdollisia jossain toisessa tutkimusympäristössä, ja voitaisiinko siellä tutkia aihetta uudelleen. Tutkija pyrkii parantamaan tutkimuksen luotettavuutta kuvaamalla tutkimusprosessin eri vaiheita ja valintoja mahdollisimman selkeästi ja hyvin. (Juuti & Puusa 2020.)

Laadullisen tutkimuksen prosessissa on tärkeää ottaa huomioon myös tutkimuksen eettisyyteen liittyvät asiat. Eettisyys nousee erityisesti esiin tutkimuksissa, joissa ollaan tekemissä ihmisten kanssa. Tutkimus ei saa aiheuttaa minkäänlaista haittaa sen kohteena oleville ihmisille. Ihmisiä sekä heidän oikeuksiaan tulee kunnioittaa tutkimusta tehdessä. Kaikessa tutkimustyössä tulee ottaa myös huomioon eettiset periaatteet esimerkiksi asioissa kuten plagiointi ja rehellisyys tutkimuksen tulosten raportoinnissa. (Skinner & Edwards 2015.) Tutkimusetiikka on olennainen osa ihmisiä koskevan tutkimuksen suunnittelua ja toteuttamista, ja eettiset näkökulmat on tärkeää ottaa huomioon kaikissa tutkimuksen vaiheissa. Haastatteluita tehdessä on tärkeää pitää huolta siitä,

että haastateltavat ovat mukana vapaaehtoisesti ja tietävät sen, että he voivat kieltäytyä haastattelusta koska vain. Myös haastateltavien anonymiteetista on pidettävä huolta sen ohella, ettei tutkimuksesta saa koitua haittaa haastateltaville. Aineiston analyysissä eettisyyden kannalta tärkeää on pitää huolta, että se tehdään rehellisesti ja täsmällisesti aineiston pohjalta. (Skinner & Edwards 2015.)

Myös Veal ja Darcy (2014.) luettelevat tärkeitä periaatteita eettisen tutkimustyön tekemiseen. Tutkijan täytyy varmistaa kaikkien tutkimukseen osallistuvien ihmisten eettinen kohtelu. Tutkijan on myös oltava rehellinen tutkimuksen tarkoituksesta, hyödyistä ja riskeistä. On pidettävä huolta, että tutkittavat ovat suostuneet tutkimukseen ja tietävät osallistumisen olevan vapaaehtoista, ja että he voivat koska vain kieltäytyä osallistumasta. Tutkijan täytyy myös varmistaa, että tiedot, joilla tutkimukseen osallistuva voidaan tunnistaa, pysyvät salassa.

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan mukaan tutkimusetiikka on eettisesti vastuullisten ja oikeiden toimintatapojen noudattamista sekä tieteeseen kohdistuvien loukkausten ja epärehellisuuden tunnistamista ja torjumista. Tutkimuksen eettisyydessä on tärkeää noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu mm. tiettyjen toimintatapojen noudattamista, eettisesti kestävien menetelmien käyttöä, muiden tutkijoiden työn ja saavutusten asianmukaista huomiointia sekä tutkimuksen toteuttamiseen ja aineistoon liittyviä ohjeita. (Sarajärvi & Tuomi 2017.)

4 Tulokset

Tässä luvussa esitellään aineistosta esiin nousseita tuloksia. Aineistosta on nostettu esiin asiat, jotka vastaavat tutkimuskysymyksiin. Haastatteluilla kerätty aineisto on koodattu ja analysoitu, jonka perusteella aineisto on jaettu kolmeen pääteemaan. Pääteemat jakautuvat alakategorioihin alla olevan kuvion mukaisesti. Teemojen sisällä aineistosta tuodaan esille asioita, joiden avulla vastataan tutkimuskysymyksiin, eli luvussa kuvataan, miten haastatteluiden tapahtumissa toteutetaan ympäristövastuullisuutta, ja kootaan yhteen toimintatapoja sen edistämiseksi. Tutkimuksen aineistona käytettyyn neljään haastatteluun viitataan tekstissä haastatteluiden numeroilla. Haastattelun 1 tapahtuma on vuoden 2023 Jukolan viesti. Haastattelun 2 tapahtuma on Paavo Nurmi Games. Haastattelun 3 tapahtuman nimeä ei mainita haastateltavien toivomuksesta. Haastattelun 4 tapahtuma on Helsinki Cup.

Ympäristövastuullisuuden huomioiminen	Negatiiviset ympäristövaikutukset ja niiden minimointi	Positiiviset ympäristövaikutukset
<ul style="list-style-type: none"> • Toimintaperiaatteet • Vastuu ja työntekijät • Mittarit ja seuraaminen • Suunnitelmat, järjestelmät ja sertifikaatit 	<ul style="list-style-type: none"> • Jätteet ja kierrätys • Hankinnat ja materiaalit • Liikenne ja kulejtukset • Luonnon tuhtoutuminen • Ruoka • Yhteistyökumppanit ja niiden valinta • Vesi ja melu • energia 	<ul style="list-style-type: none"> • Konkreettiset vaikutukset • Aineettomat vaikutukset

Kuvio 1 Tulosten jaottelu teemoihin

4.1 Ympäristövastuullisuuden toteuttaminen urheilutapahtumissa

4.1.1 Toimintaperiaatteet

Yhdeksi aiheeksi haastatteluissa nousi tavat, joilla tapahtumissa yleisesti suhtaudutaan ympäristövastuullisuuteen. Haastatteluiden perusteella tähän liittyy painopisteiden ja tavoitteiden asettaminen sekä pyrkimys kehitykseen. Tapahtumilla on paljon eroja, mutta myös yhtäläisyyksiä on löydettävissä tavoissa toteuttaa ympäristövastuuta.

Haastatteluiden tapahtumissa yleisesti keskitytään ympäristövastuullisuudessa omaan toimintaan ja asioihin, joihin siinä voidaan vaikuttaa. Yhdessä haastattelussa mainitaan, että tapahtumassa mahdollisimman pieni hiilijalanjälki pyritään saavuttamaan konkreettisilla, mitattavilla teoilla, joita toteutetaan tapahtuman järjestämisessä. Tapahtumassa eri kokonaisuuksista vastaaville valiokunnille asetetaan tavoitteita ympäristövastuullisuuden osalta, joiden toteutumista seurataan. Tapahtuman ympäristövastuu jaetaan kolmeen osaan myös seuraavalla tavalla: Oman organisaation toiminta, kumppaneiden toiminta ja osallistujien toiminta. Näiden kolmen osa-alueen kautta mietitään, miten hiilijalanjälkeä saadaan pienemmäksi. (Haastattelu 1)

–Tehdään tapahtuma nimenomaan sillä tavalla että se ei ole viherpesua vaan se on konkreettisia mitattavia tekoja joita me voidaan seurata ja todeta mitä me on saatu aikaan – – (Haastattelu 1)

– –ensin että se meidän hiilijalanjälki on mahdollisimman pieni lähetään siitä, toinen on meidän kumppanit, siis paikalliset kumppanit, valtakunnalliset kumppanit, globaalit kumppanit haastetaan meidän kumppanit mukaan mieltii miten he voi omalla omalla toiminnallaan vaikuttaa siihen hiilijalanjälkeen ja kolmas tärkeä osa kun meillä tulee osallistujat paikalle että miten he omilla valinnoillaan voi vaikuttaa – (Haastattelu 1)

Myös toisessa haastattelussa mainitaan keskittyminen käytännön tekemiseen. Ympäristövastuullisuutta on kehitetty paloittain, ja vuosittain kehitetään toimintaa ympäristöasioiden osalta. Tähän liittyy erilaisten teemojen ja ympäristötekojen priorisointi, jonka avulla voidaan edetä asioissa, jotka ovat toteutettavissa ja tunnistaa mitkä teemat vaativat enemmän valmistelua. (Haastattelu 2) Yhdessä tapahtumassa tunnistetaan, että mahdollisuuksia on kehitykselle ympäristövastuullisuuden osalta. Tapahtumassa on hahmoteltu kustannustehokkaita ja järkeviä vaihtoehtoja ympäristövastuun edistämiseksi (Haastattelu 3). Yleisenä periaatteena haastatteluiden tapahtumissa on nähtävissä vuosittaiseen kehitykseen pyrkiminen. Tapahtumissa pyritään parhaan mukaan oppimaan virheistä ja kehittämään ympäristövastuullista toimintaa vuosittain eteenpäin edellisten vuosien perusteella. Kehitykseen pyritään esimerkiksi raportoinnin ja realististen tavoitteiden asettamisen avulla.

– –tavallaan jos mä palastellaan asioita meidän näkökulmasta niin totta kai me yritetään keskittyä niihin asioihin mihin me voidaan vaikuttaa eli meidän käytännön tekeminen täällä – (Haastattelu 2)

– –hahmoteltiin erilaisia ympäristötekoja miten me voitaisiin vaikuttaa niihin tavallaan vähän semmoista prioriteettijärjestystä myös että OK mikä on toteutettavissa nyt mikä vaatii vähän enemmän valmistelua ja siitä 2017 vuodesta eteenpäin ollaan silleen paloittain ja teemoittain menty – (Haastattelu 2)

– –meillä olisi kyllä mahdollisuuksia parantaa aika paljonkin ja nyt me ollaan erilaisia vaihtoehtoja niin kun kartoitettu että mitkä olisi niin kun kustannustehokkaita ja järkeviä tän tapahtuman kannalta – Haastattelu 3)

– –pyritään viemään tätä samaa ajatusta eteenpäin tuleviin tapahtumiin. – (Haastattelu 1)

4.1.2 Vastuu ja työntekijät

Haastatteluiden tapahtumissa on vähän palkattuja henkilöitä, joten vastuu ympäristöasioiden yleisestä koordinoinnista on organisaation työntekijöillä muiden vastuiden ohella. Kuitenkin se on osa tapahtuman järjestämistä ja suunnittelua kaikissa haastatteluiden tapahtumissa. Yhdessä haastatelluista tapahtumista ympäristövastuullisuuteen liittyen on käynnissä myös hanke, jonka avulla edistetään ympäristöasioita ja ympäristövastuullista toimintaa. Hankkeen keskeisenä tavoitteena on luoda suur tapahtuma, jonka hiilijalanjälki on mahdollisimman pieni. Hankkeen johdosta tapahtumassa on tavallista enemmän palkattuja henkilöitä. Samassa tapahtumassa ympäristöasioita hoidetaan vapaaehtoisista koostuvien kahdentoista valiokunnan avulla. Valiokunnat ovat vastuussa tapahtuman eri osa-alueista ja toteuttavat ympäristövastuullisuutta omassa toiminnassaan. (Haastattelu 1.) Yksi haastatelluista tapahtumista myönnetään vuosittain eri tapahtumapaikoille, ja tapahtumapaikat ovat siten myös vastuussa vastuullisuusohjelman toteutumisesta (Haastattelu 3.). Kahden muun tapahtuman osalta tapahtumapaikat pysyvät vuosittain samana ja vastuu ympäristövastuullisuudesta on tapahtuman työntekijöillä.

– on yksi palkattu ihminen ja kaikki muut tekee lähtökohtaisesti vapaaehtoisesti tätä hommaa meillä on poikkeus sen suhteen että me on saatu tää hanke ja paria muuta kautta saatu rahoitusta meillä on poikkeuksellisen paljon palkattuja ihmisiä – (Haastattelu 1)

– ympäristöasioissa se vastuu on oman valiokuntatoimintansa kautta mutta perusajatus meitä on sillä tavalla että nämä hiiliviisauteen tai ympäristöön liittyvät asiat ne menee läpi jokaisen valiokunnan elikkä meillä on 12 valiokuntaa jotka meidän toiminnan toteuttaa – (Haastattelu 1)

– vastuullisuusohjelmakin pyörii sitten aina niinku jokaisen tapahtumapaikan vastuulla tavallaan että sitä ei niin kun valvo kukaan tai kehitä kukaan jos ei se järjestävä tapahtumapaikka sitä itse halua eli se on aina vähän järjestävästä paikasta kiinni että millainen se vastuullisuusohjelma on ja miten sitä noudatetaan sitten minäkin vuonna – (Haastattelu 3)

– ollaan suhteellisen pieni organisaatio tai että meillä ei niinku täyspäiväisiä työntekijöitä ole ihan hirveästi (Haastattelu 2)

4.1.3 Mittarit ja seuraaminen

Ympäristövaikutusten seuraaminen ja mittaaminen nousee myös teemana esille. Yleinen asia joka mittaamisen osalta nousi haastatteluissa esille, on hiilijalanjälki. Yhden tapahtuman osalta vuoden 2023 tapahtumassa tulee käyttöön tarkka hiilijalanjälkilaskelma. Hiilijalanjälkeä lasketaan myös kahdessa muussa haastatteluiden tapahtumissa ja yhdessä tapahtumassa hiilijalanjäljen laskenta otetaan käyttöön todennäköisesti vuonna 2024. Hiilijalanjälki on yksi mittari ympäristövaikutuksille ja sen lisäksi tapahtumissa tehdään seuranta erilaista ympäristövaikutuksista. Yhden haastattelun mukaan tapahtumassa valiokunnat seuraavat ja kirjaavat ylös vastuullisuuden osalta asetettujen tavoitteiden toteutumista, joka kootaan lopuksi laajaksi raportiksi (Haastattelu 1).

Tapahtumissa raportointia tehdään myös jätteiden osalta. Kahdessa haastattelussa mainittiin raportoinnista ja seurannasta erityisesti jätteiden osalta. Sen avulla selviää esimerkiksi, jos tavaraa on tilattu liikaa ja sen perusteella voidaan kehittää toimintaa seuraavien vuosien tapahtumissa.

Myös ekokompassi-järjestelmä, joka on käytössä kahdessa haastatelluista tapahtumista tuli esiin mittaamisen ja seuraamisen näkökulmasta. Ekokompassi-järjestelmän avulla tapahtumissa seurataan ympäristöasioita kokonaisvaltaisesti ja ne kirjataan tarkasti ylös. Yhdessä haastattelussa kerrottiin, että joka kolmas vuosi evaluoidaan ekokompassi-järjestelmän tulokset ja käydään tarkasti läpi sen toteutuminen. Ekokompassin osalta mainittiin myös sen mittaristojen muokattavuus. Mittareita ja painopisteitä voi muokata esimerkiksi omien tavoitteiden mukaisiksi.

–tehdään paljon sitten raportointia siitä että mitä on esimerkiksi vaikka ravintola-puoli on semmoinen missä syntyy paljon jätettä jos on niinku tilattu liikaa tavaraa tai vastaavaa niin toki meillä tehdään paljon semmoiselta listauksia, että pyritään siihen, että ensi vuonna tehdään aina paremmin ja meillä on kyllä aika hyvin hyvin tota tehty sellaiset excel taulukot, että pyrittäisiin siihen, että tulevan vuoden järjestäjä ei tekisi niin sanotusti samoja virheitä – (Haastattelu 3)

– nythän meillä tulee sitten ihan uusi ensimmäisen kerran historiassa me teemme oman hiilijalanjälkilaskelman ihan tarkasti meidän tapahtumasta jolloin saadaan kuvaa siitä, että mitä tämän hiilijalanjälki vaikutus on meidän tapahtumalle – (Haastattelu 1)

– nyt tästä vuodesta eteenpäin me lasketaan hiilijalanjälkeä. – (Haastattelu 2)

4.1.4 Suunnitelmat, järjestelmät ja sertifikaatit

Kahdessa haastattelussa tapahtumassa on käytössä Ekokompassi-järjestelmä. Muuten ympäristövastuullisuutta toteutetaan organisaatioiden oman suunnitelman pohjalta. Myös tapahtumissa, joissa on käytössä ekokompassi-järjestelmä, toteutetaan vastuullisuutta oman suunnitelman pohjalta, mutta ekokompassi toimii hyvin sivussa keinona seurata, mitata ja asettaa painopisteitä ympäristövastuullisuuden osalta. Myös Ekokompassi-sertifikaatti on käytössä kahdessa tapahtumassa. Yksi ekokompassi-järjestelmän etu on se, että se ei ole raskas pyörittää. Yhden tapahtuman osalta vastuullisuussuunnitelmaa ei ole kirjattu vielä ylös mihinkään, mutta keinoja ympäristövastuullisuuden edistämiseksi on käytössä ja toimintaa kehitetään. Yhdessä tapahtumassa omaa ympäristösuunnitelmaa tehdään yhteistyöyritysten kanssa ja kehitetään vuosittain edellisten perusteella (Haastattelu 4).

Tapahtumien ympäristövastuullisuuteen keskittymistä ohjaa myös ulkopuoliset vastuullisuusohjelmat ja vaatimukset. Haastatteluissa esiin nousseita ovat lajin kattojärjestön vastuullisuusohjelma, kaupungin vaatimukset ja ohjeistukset sekä kansainvälisen ja kotimaisten lajiliittojen ohjelmat.

– Ekokompassi tosiaan on on se meidän ykkösjuttu ja me ollaan pidetty sitä ihan tälläiselle tapahtumalle niin varsin tarkoituksenmukainen ja sitten se on myös sillä tavalla että siellä seurattavia mittareita pystyy itse muokkaamaan ja sitten myös auditoitien yhteydessä käymään läpi niitä. –(Haastattelu 2)

– Ekokompassi niin kun tangeeraa tätä ajattelua mitä suurimmassa määrin ja siellä se on kanssa semmoinen tota kyselylomakkeisto johonka organisaatio joka on liittynyt tähän tähän järjestelmään niin katsoo läpi ja tota toimii sitten mahdollisesti kaikilla muotoo ympäristölle edukkaasti ja ja siis kirjaa sen ylös. – (Haastattelu 1)

4.1.5 Ympäristövastuu viestinnässä ja markkinoinnissa

Kahdessa haastattelussa sosiaalinen media nousee esiin tärkeänä keinona tuoda esiin vastuullisuusarvoja ja ympäristöasioita. Sosiaalisessa mediassa tuodaan esiin vastuullisuuteen liittyviä asioita erilaisten teemojen kautta ja esimerkiksi tapahtumien vastuullisuusohjelmia. Verkkosivuilla tapahtuman vastuullisuudesta on tietoa kahdessa haastatelluista tapahtumista. Viestinnän rooli

koetaan tärkeänä erityisesti yleisön ja osallistujien tiedottamisessa. Yhdessä haastattelussa mainitaan keskittyminen viestimään esimerkiksi sosiaalisessa mediassa konkreettisista teoista ja asioista, jotka näkyvät yleisölle myös paikan päällä tapahtumassa. Viestintä on tärkeä väline negatiivisten vaikutusten minimoinnissa ja positiivisten vaikutusten esille tuomisessa.

– Yksi keskeisiä tavoitteita on myös tuoda tätä hiiliviisaus-ajattelua julki myös somessa ja verkkosivuilla – (Haastattelu 1)

– – temaattisesti yritetään sillein meillä on relevanttia viestittävää viestitään vähän silleen konkretian kautta että ei pelkästään että jotenkin semmoista niinku ylätasoa ympäristöjuttua vaan yritetään miettiä että mikä olisi semmoinen konkreettinen meidän tekeminen mistä me pystytään viestimään – (Haastattelu 2)

4.2 Negatiiviset ympäristövaikutukset ja niiden minimointi

4.2.1 Jätteet ja kierrätys

Urheilutapahtumissa syntyy paljon jätettä ja sen lajitteluun ja kierrätykseen keskitytään haastatteluiden tapahtumissa. Lajittelun ja kierrätyksen toimivuuden varmistaminen tapahtumassa voi olla haasteellista. Haastatteluiden perusteella on tärkeää tehdä kierrättäminen ihmisille mahdollisimman helpoksi ja selkeäksi. Asia joka haastatteluiden tapahtumista kerrotaan, on panostaminen lajitteluastioihin ja keskuksiin tapahtumassa. Tapahtumissa panostetaan tarjolla oleviin kierrätysvaihtoehtoihin, jotta kierrätys olisi mahdollisimman hyvin saatavilla. Kahdessa haastatteluiden tapahtumassa kierrätyspisteillä on myös vapaaehtoisia, jotka auttavat ja neuvovat ihmisiä kierrättämään jätteensä oikein. Myös selkeät ja informatiiviset kyltit ja ohjeistukset tukevat kierrätyksen sujuvaa kulkua.

Kierrätyksen sujuvuuteen on mahdollista vaikuttaa myös ennen tapahtumaa. Materiaalivalinnoilla ja viestinnällä edistetään kierrätyksen toteutumista. Esimerkiksi biohajoavien astioiden suosiminen helpottaa kierrätystä. Jos kaikki astiat ovat biohajoavia, on viestinnän avulla helpompi tiedottaa ihmisiä, että kaikki astiat voi laittaa biojätteeseen. Mahdollisimman tehokkaan kierrätyksen lisäksi panostetaan siis myös siihen, että tapahtumassa on mahdollisimman vähän materiaaleja, jotta

kierrättäminen onnistuisi paremmin. Suunnitteluvaiheessa voi olla hyvä myös asettaa selkeitä tavoitteita ja miettiä tapahtumalle sopivaa tasapainoa materiaalivalintoihin ja kierrätysvaihtoehtoihin panostamisen välillä. Yhteistyökumppanit ovat tärkeitä myös jätteiden ja kierrätyksen osalta. Ammattilaisten osaamista hyödynnetään esimerkiksi jätehuoltosuunnitelmien tekemisessä. Jätehuoltosuunnitelmien avulla tapahtumissa on kartoitettu mihin jättepisteitä kannattaa sijoittaa ja mitä materiaaleja kierrätetään.

– siihen niinku värvätään talkoolaisista niinku tämmöisiä eko-oppaita jotka on siinä niinku niissä pisteissä paikan päällä ja vaikka kädestä pitää viedä ja auttaa. että niin meillä tulee tosi hyvät kyltitykset ja infot niihin niin pyritään sen kautta vaikuttamaan siihen mitä tulee näkyviin ja mitä ihmiset laittaa minnekin – (Haastattelu 1)

– tehty todella tarkkaan jätehuoltosuunnitelmat mitä mihin tulee jättepisteet mitä kierretään ja poikkeuksena aikaisempiin meillä tulee ihan keskelle kilpailukeskusta tuonne areenaan missä kaikki ihmiset on niin sitten nyt tulee vähintään yksi iso tällöinen kierrätyspiste – (Haastattelu 1)

– kierrätys pyritään tiedottamaan, että niin kun pitää kierrättää jätetään tölkipantteja ja huolehditaan että meillä on biohajoavat kaikki välineet pyritään välttämään muovia jo ihan näitä suositaan – (Haastattelu 3)

– että sitten meidän kannattaa niinku ehkä enemmän keskittyä siihen että mitä jakaita me kerätään panostetaan siihen että yhdessä koordinoidaan vaikka meidän catering kumppanin kanssa että mitä matskuu meillä ylipäätään tulee että meillä on ihan turha niinku että jos me pystytään mahdollisimman paljon hyödyntämään vaikka biohajoavia astioita ja muita niin miksi meillä olisi sitten mitään muuta koko tapahtumassa ja se helpottaa myös sitten sitä jätteiden lajittelua ja myös sitä että meillä ei tarvitse olla 100 eri kierrätyspistettä vaan me voidaan viestiä meidän asiakkaille ja yleisölle että kaikki ruokailuvälineet ja mukit ja muut on biohajoavia – (Haastattelu 2)

– kierrätyksen puolella ja tapahtumassa syntyvän jätteen käsittelyn puolella niin se on vähän niinku yhdistelmä sitä että me yritetään saada niinku kierrätetty mahdollisimman tehokkaasti ne materiaalit mitä meillä on myös vaikuttaa siihen että meillä on mahdollisimman pieni määrä eri materiaaleja että se kierrättäminen olisi myös helppoa ja sitten sitä kautta viestiä meidän yleisölle tästä – (Haastattelu 2)

– kaikilla kierrätyspisteillä meillä on vapaaehtoisia 2 kappaletta jotka on meidän meidän neon niinku meidän kouluttamia siihen että sitten ne tarvittaessa pystyy neuvomaan asiakkaita tai niinku pahimmassa tapauksessa itse sitten lajittelemaan myös vähän lennosta niitä jätteitä siinä – (Haastattelu 2)

4.2.2 Hankinnat ja materiaalit

Kaikkiin haastatteluiden tapahtumiin liittyy hankintoja ja materiaalien kulutusta. Hankintojen ja materiaalien osalta kaikissa haastatteluiden tapahtumissa otetaan huomioon myös ympäristövastuu. Painotuotteiden vähentäminen mainitaan useissa haastatteluissa. Tulosteiden määrää vähennetään siirtymällä digitaalisiin vaihtoehtoihin. Esimerkiksi paperiesitteiden käyttöä itse tapahtumassa, markkinoinnissa ja viestinnässä on vähennetty mahdollisimman paljon. Myös parkkisovelluksiin siirtyminen auttaa säästämään materiaaleja. Paperisen sijaan sähköistä vaihtoehtoa voidaan hyödyntää myös esimerkiksi ohjelman, mahdollisten ruokalippujen, ohjeistuksien ja muiden mahdollisten materiaalia vaativien painotuotteiden korvaamiseen.

*– meillä ei ihan hirveästi me ei tehdä omia mitään paperiesitteitä tai vastaavia –
(Haastattelu 3)*

– niin painotuotteet on aika semmoinen iso juttu että on aika tyypillistä että tilataan kymmeniätuhansia flaikkuja ja kierretään eri tapahtumissa flaikuttamas ihmisiä ja painetaan käsiohjelmia ja muita niin tommostest flaikkujen jakamisesta me ollaan luovuttu pääsääntöisesti melkein kokonaan – (Haastattelu 2)

Myös tuotekaupan ja oheismyynnin osalta ympäristö otetaan huomioon. Yhdessä tapahtumassa tuotemyyntiä ei ole ollenkaan. Myös muissa haastatteluissa nousee tuotteiden määrän vähentäminen esille. Yhden haastattelun osalta mainitaan myytävien tuotteiden karsiminen vain olennaiseen, jolloin turha materiaali saadaan pois ja tuotteiden laatua saadaan parannettua. Yhdessä tapahtumassa toteutetaan verkkokaupan osalta toimintatapaa, jossa ulkopuolinen kumppani tekee tuotteita sitä mukaa, kun niitä ostetaan, jolloin voidaan säästää materiaaleja. Paikan päällä tapahtumassa pidetään myös mahdollisimman pientä varastoa tuotteiden osalta. Myös materiaalivalinnoilla, kuten suosimalla biohajoavia materiaaleja esimerkiksi vaatemyynnissä edistetään ympäristövastuullisuutta.

–heitettiin pois kaikki tällöinen mikä ei ole olennaista mikä ei ole ei ole fiksu tähän teemaan hiiliviisauteen liittyvä ja saatiin sen kautta tiputettua sitä määrää mitä siellä myydään niin aika radikaalisti parempaa laatua – (Haastattelu 1)

–tuotekauppa menee meille sillä tavalla että se on ulkoistettu ja he tekee sitten sitä mukaa kun sitä menee tuolta verkkokaupasta niin tuotteita ja ja sitten paikan päälle tehdään joku pieni varasto – (Haastattelu 3)

–meillä ei itse asiassa ole varsinaisesti tai me ei myydä mitään oheistuotteita ei ole pidetty sitä erityisen tarpeellisena – (Haastattelu 2)

Monivuotisuuden panostaminen on yksi teema, joka näkyy tapahtumissa materiaaleihin ja hankintoihin liittyen. Monivuotisuus näkyy tapahtumissa mm. laitamainoksissa, kylteissä, aidoissa, penkeissä ja muissa tapahtuman rakentamiseen liittyvissä hankinnoissa. Laitamainosten säilytykseen liittyy yhteistyökumppanit, mutta mahdollisuuksien mukaan samoja mainoksia voi käyttää monta vuotta. Kylttien ja mainoksien monivuotisuutta voidaan edistää olemalla painamatta niihin vuosilukuja, jolloin samoja voi käyttää useana vuotena. Vaikka tapahtuma olisi eri paikkakunnalla vuosittain, yhteistyö eri vuosien tapahtumien kanssa materiaalien uudelleenkäytössä näkyy tapahtumissa. H1 tapahtumassa tarvittavaa materiaalia kierrätetään mahdollisimman kauan tapahtumissa. Tapahtuman viimeisenä päivänä tavarat kerätään ensi vuotta varten. Materiaali inventoidaan, jotta voidaan karsia käyttökelvottomat tavarat ja säästää tällä tavoin myös kuljetuksesta tulevista päästöistä. Myös H3 tapahtuman kylttejä ja muita painettavia tuotteita käytetään uudelleen ja ylijäämämateriaali hyödynnetään mahdollisimman hyvin seuraavan vuoden tapahtumassa. Materiaalien lisäksi monivuotisuus voidaan huomioida esim. vapaaehtoisten vaatetuksessa. Luopumalla vuosilukujen painatuksesta vapaaehtoisten vaatteisiin voidaan vähentää uusien vaatteiden vuosittaista tarvetta ja kannustaa vapaaehtoisia uudelleenkäyttöön. Myös biohajoavien materiaalien käyttö vapaaehtoisten vaatteissa on mahdollista.

– laita mainoksessa me ollaan panostettu siihen että niitä säilytetään sillä tavalla että meidän kumppanipohja on suhteellisen vakaa että me pystytään käyttämään useampi vuosi kerrallaan niitä samoja laitamainoksia – (Haastattelu 2)

– sama pätee meidän kyltteihin ja muihin ja että ei paineta niihin vuosilukuja yritetään käyttää niinku mahdollisimman paljon samoja kunhan ne on siistejä vuodesta toiseen – (Haastattelu 2)

– kierrätysysteemi jota kaikkea tätä roinaa mitä täällä käytetään niin sitä kierrätetään mahdollisimman kauan tuolla niinku vuodesta toiseen se menee seuraaville järjestäjille tai tulee hakemaan seuraava järjestäjä – (Haastattelu 1)

– Esimerkiksi no kaikki tämmöiset banderollit, kyltitykset ynnä muut niin ne on tehty sitten sitä silmällä katsoen että niitä pystytään käyttämään vuosittain yhä enemmän ellei ne tuhoudu – (Haastattelu 4)

Tapahtuman materiaalin hyödyntäminen tehokkaasti useamman vuoden ajan nousi esiin haastatteluisissa, mutta sen lisäksi voidaan hyödyntää myös muita tapahtumia materiaalihankinnoissa ja niiden käytössä. Tapahtumissa hyödynnetään alueen muita tapahtumia ja yrityksiä esimerkiksi istumapenkkien ja muiden materiaalien lainauksessa ja vuokrauksessa. Tapahtumissa vuokrataan ja lainataan esimerkiksi puutavaraa, istumapenkkejä ja teltoja. Myös omaa kalustoa ja materiaalia vuokrataan muiden tapahtumien käyttöön, kun sitä ei tarvita.

– hyväksikäytetään lainausmerkeissä muita tapahtumia esimerkiksi just niin kun ihan vaikka istumapenkkien osalta että ei hankita omaksi vuokrataan muualta – (Haastattelu 3)

– semmoinen mikä vaatii meiltä ehkä normaalia enemmän on just kaikkien tämmöisten kylttien ja painettavien asioiden mitä sinne tapahtumaan tulee on ne sitten vaikka ne kahvikupit mitä jää yli tai tai kyltit mitä on tien varsilla niin se ehkä myös vaatii meiltä niin kun järjestäjänä toisaalta enemmän että kun tapahtumapaikkakunta vaihtuu joka vuosi niin meillä ne on kuitenkin mietitty pääsääntöisesti silleen että että ne samat kyltit viedään sitten aina seuraavalle paikkakunnalle – (Haastattelu 3)

4.2.3 Liikenne ja kuljetukset

Liikenteeseen ja kuljetuksiin liittyvät ympäristövaikutukset ja niiden minimointi nousevat haastatteluiden perusteella yhdeksi tärkeimmistä teemoista tapahtumien ympäristövastuullisuuden osalta. Liikkumisesta syntyviin ympäristövaikutuksiin vaikutetaan tapahtumissa esimerkiksi viestintän avulla. Viestintää pyritään käyttämään tehokkaasti hyväksi kaikissa haastatteluiden tapahtumissa. Ihmisiä pyritään kannustamaan saapumaan paikalle vähempipäästöisillä vaihtoehdoilla eri kanavien kautta. Yhdessä haastattelussa mainittiin yleisöohje, jossa kannustetaan saapumaan paikalle julkisella liikenteellä, kävellen tai pyörällä. Haastatteluissa myös kerrotaan sosiaalisen median ja verkkosivujen olevan tärkeitä välineitä vähäpäästöisempien liikkumisvaihtoehtojen esille tuomi-

sessä. Yhdessä tapahtumassa joukkoliikenteen suosimisen lisäämiseksi käytetään kaupungissa op-paita, jotka auttavat osallistuvia joukkueita julkisen liikenteen käytössä ja esimerkiksi oikean määrän löytymisessä. Myös kannustaminen saapumaan kimpakyydeillä vähentää päästöjä ja nousi haastatteluissa esiin yhtenä keinona liikenteestä johtuvien ympäristövaikutusten minimoimiseksi.

Viestinnän lisäksi tapahtumissa pyritään tarjoamaan ja lisäämään osallistujien mahdollisuuksia saapua paikalle vähäpäästöisemmällä vaihtoehdoilla. Yhdessä tapahtumassa on lisätty bussikuljetuksia tapahtumapaikalle läheisen kaupungin keskustasta, mutta sen lisäksi tuotu erikoisempia vaihtoehtoja saapua kaupunkiin. Kaupunkiin pääsee tapahtuman ajan junalla, joka ei yleensä saavu kaupunkiin ja myös laivalla mahdollisuuksien mukaan. Bussikuljetukset läheisen kaupungin keskustasta tapahtumapaikalle ovat myös ilmaisia kaikille tapahtumaan saapuville. Myös H4 tapahtumassa ulkopaikkakunnilta kaupunkiin tapahtuman ajaksi saapuville tarjotaan ilmaiseksi lippu paikalliseen joukkoliikenteeseen. Muissa haastatteluissa kuljetusvaihtoehdot nousivat myös esiin. Paikallisen julkisen liikenteen kanssa sovitut lippuhinnat tai tapahtumalippuun kuuluva lippu ovat ideoita, joita pyritään tapahtumissa viemään eteenpäin. Kuitenkin esim. H4 tapahtumassa paikallisen julkisen liikenteen kanssa yhteistyö lippujen osalta ei ole onnistunut. H3 tapahtumassa ihmisten saapuminen omalla autolla tapahtumapaikalle pyritään minimoimaan järjestämällä yhteiskuljetuksia isojen kulkuyhteyksien varrelta yleisölle. Urheilijoiden osalta H2 tapahtumassa järjestetään tilausajobusseja tapahtumapaikalle. Laatu on tärkeä tekijä myös kuljetuksissa ja urheilijoille halutaan tehdä liikkuminen tapahtumapaikalle mahdollisimman helpoksi samalla ottaen huomioon ympäristö. Tulevaisuutta varten kartoitetaan mahdollisuuksia hyödyntää tehokkaasti rautateitä kuljetuksissa. Myös pyöräparkit tapahtumapaikalla ja hyvät yhteydet helpottavat saapumista paikalle ja kannustavat liikkumiseen pyörällä.

Kuljetusten ja liikkumisen aiheuttamiin ympäristövaikutuksiin voidaan vaikuttaa myös ajoneuvojen energianlähteiden valinnoissa. Haastatteluiden tapahtumissa on lisätty esimerkiksi sähkö- ja hybridi-ajoneuvojen käyttöä sekä biopolttoaineita ja kaasua käyttäviä kulkuneuvoja. Esimerkiksi H4 tapahtumassa tapahtuman omassa logistiikassa käytetään sähköautoja. Lentoliikenne tuli esiin myös kahdessa haastattelussa. Kansainvälisillä osallistujilla ei ole Suomen sijainnin vuoksi oikein muita vaihtoehtoja, joten siihen on vaikea puuttua. Yhdessä tapahtumassa lentoliikenteestä syntyviä

päästöjä kompensoidaan. Liikkumisen helpottamiseksi ja matkojen lyhentämiseksi yhdessä tapahtumassa otetaan huomioon majoituksen sijainti. Majoittuminen pyritään järjestämään mahdollisimman lähelle tapahtumapaikkaa liikkumisesta aiheutuvien päästöjen vähentämiseksi.

– sähköbussit osaltaan vaikuttaa – (Haastattelu 1)

– biodieseliä polttoaineena käytetään niissä missä on mahdollista – (Haastattelu 1)

– me kannustetaan totta kai ihmisiä tukemaan kimpakyydillä – (Haastattelu 1)

– Keskustasta meille tulee tänne sähköbussit millä pääsee seuraamaan ja seuraamaan kisaa ja pääsee tuota noin myös kilpailijat tulemaan paikalle elikä se on se on mitä me ollaan me ollaan tehty ja se on ilmainen – (Haastattelu 1)

– Suositellaan että ihmiset tulisi julkisilla liikennevälineillä meillä on jo yhteiskuljetukset että parkkialueelta jotka on isojen teiden välillä eli pyritään minimoimaan sitä että ajetaan tapahtumapaikalle vaan kerätään ihmiset kauempaa ja kuljetetaan ne sitten tänne suositaan että paikalliset tulisi joko siis kun me ollaan lähestulkoon keskellä kaupunkia että ne tulisi kävellen tai polkupyörillä tai tämmöisillä että saadaan sitä yksityisautoilua mahdollisimman vähäksi – (Haastattelu 3)

– yritetään saada mahdollisimman hyvin urheilijat lentämään suomeen sellaisissa ikkunoissa että me saadaan kuljetettua mahdollisimman paljon tilausajo busseilla ja sitten ne joita me ei saada niitä me kuljetaan henkilöautoilla että nyt me saatiin meidän kumppanilta viime vuonna jonkun verran hybridiautoja – (Haastattelu 2)

– tulevaisuudessa kartoituksessa se että pystyisimmekö me jotenkin hyödyntää enemmän rautateitä – (Haastattelu 2)

4.2.4 Luonnon tuhoutuminen

Luonnon tuhoutuminen nousi esille kahdessa haastattelussa, mutta on oikeastaan relevantti aihe yhden haastattelun tapahtumassa johtuen tapahtumapaikasta ja tapahtuman luonteesta. Luonnon tuhoutumisen estämiseksi tapahtumassa toteutetaan luontoselvitys, jonka avulla voidaan kartoittaa herkät kohdat käyttävästä alueesta. Selvitys vaikuttaa tapahtuman suunnitteluun ja toteutukseen vahvasti. Herkkiä kohtia voidaan välttää käytettävien reittien hyvällä suunnittelulla ja kaikkien herkimmät alueet voidaan rajata kokonaan pois käytöstä. Esimerkiksi tiettyjen lintujen pesiä

on syytä varoa luontoon sijoittuvissa tapahtumissa. Selvityksen perusteella myös nämä saadaan selville ja tapahtuma voidaan suunnitella niin, että linnuille ja eläimille ei koidu haittaa.

– luontoselvityksestä, joka on tää alue missä tässä riehutaan tuolla metsässä niin kaikki sen herkät pisteet on kaivettu esiin ja nää on sitten kirjoitettu raportiksi ja sen pohjalta sitten katsellaan tätä ympäristön kulutusta ja sen kestämistä – (Haastattelu 1)

Toisen haastattelun tapahtuman osalta luonnon tuhoutuminen ja tapahtuman vaikutukset paikalliseen biodiversiteettiin on mainittu tapahtumassa tulevaisuudessa käyttöön otettavassa laajassa vastuullisuussertifikaatissa. Haastattelun mukaan kuitenkin tapahtumapaikan ansiosta tapahtumalla ei ole negatiivisia vaikutuksia suoraan luonnolle, joten painopiste ympäristövaikutusten minimoinnissa on muissa asioissa.

4.2.5 Ruoka

Haastatteluiden perusteella yksi teema, jonka ympärillä ympäristövaikutukset otetaan huomioon urheilutapahtumissa, on ruoka ja juoma. Kaikissa haastatteluissa nousi esiin paikallisten yritysten ja ruoantuottajien suosiminen ja hyödyntäminen tapahtuman ruokailua toteutettaessa. Suuri osa ruoan aiheuttamista negatiivisista ympäristövaikutuksista syntyy siihen liittyvistä kuljetuksista. Kotimaisen ja lähiruoan osuuden lisäämiseen voidaan vaikuttaa suosimalla paikallisia toimittajia ja tuottajia. Tapahtumajärjestäjän on myös mahdollista sopia ruokaan liittyvien mahdollisten kumppaneiden kanssa lähellä tuotetun ruoan suosimisesta.

– pyritään suosimaan just niin kun paikallista paikallisia yrityksiä ja paikallisia niin kuin toimijoita ja toimittajia ihan niinku just ruokatuotannosta – (Haastattelu 3)

– ruokapuolella me ollaan yritetty siirtyä itse asiassa ollaan siirryttykin meidän tuota catering kumppanin kanssa siihen että kaikki ruoka mitä meillä tarjotaan olisi lähiruokaa lähellä tuotettua ruokaa – (Haastattelu 2)

– paikalliset toimijat tulee tuottamaan tiettyjä palveluita jolloin saadaan se ruoka ja ja toimiva palvelu lähempää – (Haastattelu 1)

Kuljetusten lisäksi suuri osa ruokaan liittyvistä ympäristövaikutuksista syntyy sen tuotannosta. Haastatteluista selvisi, että tapahtumissa otetaan huomioon ruoan ympäristövaikutukset myös valinnoilla, siinä mitä ruokaa tapahtumassa tarjotaan. Kasvisruoka nähdään tapahtumissa myös palveluna, eikä vain vähäpäästöisemmän ruoan suosimisena. Punaisen lihan osuutta pyritään tapahtumissa vähentämään, sillä siinä päästöt ovat yleisesti suurimmat. Kasvisruokaa on tarjolla tapahtumissa, mutta siihen liittyy haastateltavien mukaan myös haasteita. Haastatteluiden mukaan erityisesti urheilutapahtumissa usein kävijät suosivat muita kuin kasvisvaihtoehtoja, joten on vaikeaa suhteuttaa kasvisruoan tarjontaa tapahtumassa, ja riski siitä jäävälle hävikille. Kasvisruokaa kuitenkin suositetaan tapahtumissa ja sen tarjoamista lisätään. Esimerkiksi yhdessä haastatteluista tapahtumassa kaikki vapaaehtoisille tarjottavat ateriat ovat pääsääntöisesti kasvisruokaa. Myös punaisesta lihasta on mahdollista siirtyä vähempipäästöisiin vaihtoehtoihin, kuten kalan käyttämisen lisäämiseen.

– tänä vuonna alkaa olemaan enemmän niinku kalapainotteisella linjalla ja muuta että sitä semmoista punaisen lihan vähentämistä pyritään jos ei nyt mainostamaan niin ainakin omassa toiminnassamme noudattamaan – (Haastattelu 2)

– Pääsääntöisesti kotimaista ja meillä on kasvisvaihtoehto joka ikisellä aterialla – (Haastattelu 4)

Yksi tärkeistä haastatteluissa esiin nousseista asioista ruoan ympäristövaikutuksien minimoinnissa on siihen liittyvät kumppanit. Kuten aiemmin mainittiin, suosimalla lähellä sijaitsevia kumppaneita voidaan vaikuttaa kuljetuksista syntyviin päästöihin. Kumppaneiden kanssa voidaan myös suunnitella ruokatarjontaa ympäristöä ajatellen. Kahdessa haastattelussa nousi esiin myös kumppanin tietotaidon hyödyntäminen tapahtuman tarjoilua suunnitellessa. Asiantunteva yhteistyökumppani voi hyödyntää tietotaitoaan esimerkiksi kasvisruoan määrän määrittämisessä ja hävikin minimoinnissa. Yhteistyökumppaneiden osaaminen ja tieto nousee esiin monissa ruokaan liittyvissä asioissa ja sen avulla voidaan vähentää ruokaan liittyviä ympäristövaikutuksia.

Ruoan hävikin syntymisen välttämiseen nousi esiin myös keinoja. Buffet-mallista siirtyminen valmiiksi annosteltuihin aterioihin voi auttaa hävikin vähentämisessä. Myös neuvonta ja muistutukset

hävikin välttämisestä voi auttaa ruokahävikin minimoinnissa. Hävikkiä ja ylijäämää voidaan hyödyntää lahjoittamalla käyttökelpoinen ruoka eteenpäin esimerkiksi hyväntekeväisyyteen.

4.2.6 Yhteistyökumppanit ja niiden valinta

Yhteistyökumppaneihin ja niiden valintoihin liittyy myös ympäristövastuullisuus. Ympäristövastuu on mahdollista ottaa huomioon yhteistyökumppaneiden valinnassa ja yhteistyössä heidän kanssa. Yksi tapa, joka nousi esiin, on luoda pitkäaikaisia suhteita yhteistyökumppaneihin kuten tavaran-toimittajiin. Pidempiaikaisten sopimusten myötä ympäristöasiat voidaan huomioida esimerkiksi hyödyntämällä tilattuja tuotteita tai muuta tavaraa useamman vuoden ajan. Hyvä yhteistyö kumppaneiden kanssa edesauttaa ympäristövastuun toteutumista. Yhteistyön avulla voidaan suunnitella ja keskittyä yhdessä ympäristöystävällisempiin vaihtoehtoihin. Ympäristövastuullisuuden kehittäminen yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa on tärkeää, ja sillä tavoin voidaan löytää hyviä ratkaisuja ja uusia toimintatapoja ympäristövastuullisuuden kehittämiseksi.

Tapahtumissa pyritään myös mahdollisuuksien mukaan sitouttamaan kumppaneita tapahtuman vastuullisuusarvoihin. Tapahtumat asettavat toiveita vastuullisuuteen liittyen kumppaneille, ja mahdollisuuksien mukaan myös vaatimuksia. Tapahtuman ympäristöarvoja voidaan painottaa jo neuvotteluvaiheessa tai pyrkiä kartoittamaan potentiaalisia kumppaneita arvojen pohjalta. Haastatteluissa kuitenkin mainitaan, että kumppanuudet ovat tärkeitä tapahtumille, ja on vaikeaa pystyä keskittymään ympäristövastuuseen kaikkien kumppaneiden kanssa. Tapahtumissa on asetettu ympäristövastuullisuuden osalta toiveita esimerkiksi tavarantoimittajille ja sitä kautta saatu aikaan muutoksia materiaalivalinnoissa.

– kaikissa yhteistyösopimuksissa on semmoinen pykälä missä kumppani sitoutuu myös meidän vastuullisuusarvoihin – (Haastattelu 2)

– pari yhteistyökumppania joiden kanssa me tehdään nimenomaan vastuullisuusnäkökulmalla viestintää ja meidän yhteistyöprojektia että se niinku yhteistyö siirtyy jo enemmän siihen suuntaan että OK mitä me voitaisiin tehdä täällä puolella – (Haastattelu 2)

– Tää on niin iso tapahtuma et kaikkien kanssa sitä ei pysty toteuttamaan se se on yksi semmoinen ihan ihan konkreettinen asia mutta kyllä me oon niinku tän hiilivii-sauden osalta asetettu vaatimuksia ja toiveita – (Haastattelu 1)

4.2.7 Vesi ja melu

Vain yhdessä haastattelussa nousi esiin meluun liittyvät ympäristövaikutukset. Melua ei kuitenkaan tässäkään tapahtumassa nähty suurena ongelmana. Melun aiheuttamien haittojen minimoimiseen keinoina käytetään kaiuttimien äänenvoimakkuuden hiljentämistä ilta-aikaan sekä melun suuntaamista niin, että siitä on mahdollisimman vähän haittaa alueen asukkaille.

Haastatteluiden perusteella yleisesti veteen liittyvät ympäristövaikutukset on Suomessa hoidettu hyvin, eikä niihin tarvitse keskittyä erityisen paljon. Kuitenkin myös veteen liittyviä toimia tehdään tapahtumissa ympäristö huomioiden. Kaikissa haastatelluissa tapahtumissa jätevedet ohjautuvat suoraan jätevesiverkostoon, joten sen eteen ei ole tarvinnut tehdä ratkaisuja. Yhden tapahtuman kumppanina on myös paikallinen vesihuolto-yhtiö, joka vastaa vesipisteiden tekemisestä ja jakaa myös informaatiota vesiasioihin liittyen. Veden kulutukseen ja sitä kautta energian säästöön liittyen voidaan vaikuttaa pienentämällä paineen määrää, jolla vettä tulee suihkuissa. Veteen liittyen yhdessä tapahtumassa on otettu tärkeäksi prioriteetiksi Suomalainen hanavesi. Suomalaisen hanavesi antaa mahdollisuuden minimoida vesipullojen tarve, jotka lisäävät materiaalin kulutusta ja jätteen määrää tapahtumassa.

4.2.8 Energia

Energian osalta ympäristövaikutukset otetaan huomioon suosimalla vihreää, eli 100 % uusiutuvista lähteistä tulevaa energiaa. Uusiutuvien energianlähteiden käyttö tuli esiin haastatteluissa kahden tapahtuman osalta ja molemmissa se on onnistunut helposti. Energian säästöön liittyviä teemoja jakautuu tämän luvun muihin osioihin, mutta tässä kappaleessa on muutamia tekoja energian säästämiseen, joita ei ole vielä mainittu. Jos tapahtumassa on näyttöjä, joilla pyörii mainoksia, videoita tai kuvia, käyttämällä tummaa taustaa voidaan säästää sähkön kulutuksessa. Saunomiseen liittyvä energiankäyttö nousi esiin haastattelussa yhden tapahtuman osalta. Kyseisessä tapahtumassa saunat rakennetaan tapahtumaa varten. Tapahtumassa kokeillaan uusia materiaalivaihtoehtoja saunan rungolle, joiden avulla siitä pyritään tekemään energiatehokkaampi. Sähköä voidaan säästää monilla erilaisilla pienillä teoilla tapahtumaan liittyen kiinnittämällä huomiota sen kulutukseen ja mahdollisiin toimiin sähkönkulutuksen pienentämiseksi.

– – *energia on meille tulee tää on semmoinen asia mihin me ei voida vaikuttaa että se tulee meille automaattisesti mut siis stadionilla meidän tapahtumaan tulee 100% uusiutuvista lähteistä tuotettua sähköä mikä on tosi hyvä – (Haastattelu 2)*

– – *käytetään ei hurja määrä mutta sähköä aika paljon niin meidän sähkö on vihreitä kaikki meidän sähköt ja sillä voidaan myös myös vaikuttaa. – (Haastattelu 1)*

– *Mahdollisimman vähän kaiuttimia täällä että mitä täällä on niin on aina kaikki niinku aktiivikäytössä ja tähän skriinituotantoon liittyen pyritään että meillä on skriineillä mainoksia tai videoita niin ne on tummalla taustalla jolloin kulutetaan vähemmän sähköä. – (Haastattelu 1)*

4.3 Positiiviset ympäristövaikutukset

Haastatteluiden tapahtumissa tunnistetaan myös positiivisia vaikutuksia ja kehitystä ympäristöön liittyen. Kuitenkin tapahtumalla sanotaan olevan vaikeaa luoda konkreettisia positiivisia vaikutuksia ympäristölle. Positiivisten vaikutusten osalta asenteiden muuttuminen nousee esiin haastatteluista. Keskittymällä ympäristöasioihin ja kehittämällä niitä aktiivisesti tapahtumissa on saatu aikaan positiivinen muutos asenteissa ympäristöasioita kohtaan. Esimerkkinä organisaation sisäisten asenteiden muuttuminen on ollut nähtävissä. Vastuullisuuteen liittyvät asiat ei välttämättä ole enää negatiivisessa valossa ja ihmiset haluavat toteuttaa niitä. Organisaatiossa kollektiivisesti halutaan yhdessä viedä toimintaa vastuullisempaan suuntaan ja ideoita ja parannusehdotuksia nousee paremmin esille. Asenteiden muuttuminen näkyy myös siinä, että onnistuneista vastuullisista toimintatavoista on tullut normaaleja tapahtumaan osallistuville urheilijoille ja yleisölle, ja toimintatavat tunnetaan hyvin kävijöiden keskuudessa. Tällainen toimintatapa on esimerkiksi yhdessä tapahtumassa Suomalaisen hanaveden käyttö pulloveden sijaan.

Tapahtumilla on ollut myös positiivisia vaikutuksia yhteistyökumppaneiden toiminnan osalta. Paikallisten yritysten tukeminen tukee niiden toimintaa, joka edistää ylipäätään ympäristövastuullista toimintaa. Yhdessä haastattelussa nousi esiin myös uusien toimintatapojen löytyminen. Haastattelun tapahtuma on auttanut yrityksiä kehittämään toimintaa ympäristövastuullisuuden osalta esim. ympäristöystävällisten materiaalien käyttöönotossa ja polttoainevalinnoissa. Käyttöön otetut toimintatavat näkyvät nykyisin myös laajemmin yritysten toiminnassa.

Yhden tapahtuman osalta tapahtumaan liittyen on järjestetty kampanja kierrätykseen liittyen. Kampanjan avulla opetettiin ihmisiä kierrättämään esimerkiksi pelien avulla. Haastatteluiden tapahtumissa käytetään aktiivisesti myös viestintää ja esimerkiksi sosiaalista mediaa ympäristöasioiden esille tuomisessa. Viestinnän avulla voidaan levittää tietoa ympäristövastuullisuudesta ja täten luoda positiivista kehitystä. Tapahtumaan voi tuoda myös mahdollisuuksia tehdä ilmastotekoja, jolla voidaan luoda positiivisia vaikutuksia. Yhdessä haastattelussa kerrottiin mahdollisuudesta ostaa biohiiltä tapahtumassa, joka käytetään ennallistamiseen ja muihin rakennuskohteisiin.

Konkreettisten ympäristövaikutusten luominen tapahtumalla ei ole helppoa, mutta sellaisiakin on tunnistettu tapahtumissa. Yhden tapahtuman osalta aktiivinen luonnossa liikkuminen on tuonut positiivisiakin asioita. Rikkoutuneen maanpinnan ansioista uudet sienilajit ovat päässeet kasvaamaan alueella. Alueelle syntyneet polut ovat myös eläinten käytössä tapahtuman jälkeen. Myös tapahtumassa käytettävien materiaalien uudelleenkäyttö voi auttaa kehittämään aluetta vastuullisella tavalla. Tapahtuman osalta esimerkiksi tapahtumassa käytettyä mursketta, hiekkaa ja haketta käytetään tapahtuman jälkeen esimerkiksi alueen liikuntareittien parantamiseen. Myös tapahtuman johdosta on nähty yleistä kehitystä tapahtuma-alueiden jätekeräyksessä, joka on jäänyt käyttöön positiivisena vaikutuksena ympäristölle.

Positiivisena vaikutuksena nähdään myös kehitys, tiedon lisääminen ja sen siirtyminen eteenpäin. Haastatteluiden perusteella pidetään tärkeänä, että virheistä opitaan ja varmistetaan, että samoja virheitä ei toisteta. Tiedon siirtämisellä eteenpäin ja hyvien toimintatapojen löytämisellä tapahtumissa saadaan aikaan pitkän aikavälin positiivista muutosta. Virheitä ja erehdyksiä tulee, mutta niistä on tärkeää oppia ja kehittää toimintaa tulevaisuudessa.

– Meidän jätehuolto koska mehän ollaan aikaisemmin ja monet muut tapahtumat esimerkiksi liikuntapaikoilla niin ne eivät hoida sinne omaa tätä kierrätystä eikä jätteidensä käsittelyä elikkä ne menee näihin paikallisiin roskikiin ja se ei riitä millään lailla. – (Haastattelu 4)

– Massat joita on näet tuolla siellä sun täällä on se sitten haketta tai mursketta jotain hiekkaa tai jotain muuta vielä niin ne kaikkihan kerätään sieltä kasaan kun show on ohi ja ja tota kaupungin liikuntatoimi käyttää niitä hyvin pitkälle sitten omissa tarkoituksissa esimerkiksi liikuntareitteihin. Niin ja nimenomaan tälle alueelle että sehän on positiivinen ympäristövaikutus. – (Haastattelu 1)

– Siirretään eteenpäin tietoa että se jätetään tietoon tuleville tekijöille ja muille tapahtuman järjestäjille ja ehkä senkin kautta tulee sitä positiivista ympäristövaikutusta. – (Haastattelu 1)

– – yks positiivinen ympäristövaikutus me opitaan sitä mikä on meillä meni mitä missä me ei onnistuttu ja se on ehkä vähintään yhtä tärkeää kuin ne onnistumiset jolloin voidaan viesti viestiä sitä että ens kerran kun teette niin miettikää nyt tämä asia ainakin eri tavalla kuin me mietittiin. – (Haastattelu 1)

– Esimerkiksi yks kaivinkoneyrittäjä alkoi ottaa biodieseliä käyttöön mitä ei ole koskaan aikaisemmin miettinyt tai tajunnut miettiä omassa toiminnassa – – (Haastattelu 1)

– – vielä joitakin vuosia takaperin on joutunut aika paljon tappelemaan sisäisesti että hei et teidän pitää nyt kierrättää nää jutut tai se on ollut aina niinku ongelma että vaikka niinku teknisen toteutuksen puolella ollaan niinku pidetty sitä ylimääräisenä duunina pohtii jotain roskapisteitä tai jotain muuta niin nyt se on täysin niinku toisin päin eli sieltä tulee niinku sieltä niinku sen tekemisen puolelta tulee ne ideat että hei me voitaisiin parantaa näitä jäteposteitä vaikka tällä tavalla tai että se niinku että me ollaan ehkä organisaationa alettu miettimään kollektiivisesti että miten me voitaisiin parantaa omia tai omaa toimintaamme niinku eri lohkoilla – (Haastattelu 2)

– – viime kesänä tehtiin esimerkiksi tällöinen kampanja silloin paikallisen jätehuoltoyhtiön kanssa ja kampanjan tarkoituksena oli silloin nimenomaan tuki opettaa ihmisiä kierrätetään itse tapahtumassa että ne roskat löytäisi oikeisiin laatikoihin ja ja muuta vastaavaa mutta heillä oli myös tällöistä peliä ja muuta siihen liittyvää joka niin kun oli myös tällaista yleistä ympäristökasvatusta. – (Haastattelu 4)

Haastatteluiden perusteella tapahtumissa on nähtävissä niin konkreettisia, kuin myös aineettomia positiivisia vaikutuksia. Aineettomia positiivisia vaikutuksia tapahtumissa ovat esimerkiksi tiedon siirtyminen ja jakaminen sekä asenteiden yleinen muutos organisaation sisäisesti ja myös laajemmin. Konkreettiset positiiviset vaikutukset ovat harvinaisempia tapahtumissa, mutta niitä ovat esimerkiksi uudet toimintatavat ja alueen kehityksen kannalta positiiviset vaikutukset kuten liikunta- paikkojen kehitys.

5 Johtopäätökset

Ympäristövastuullisuuden kannalta haastatteluiden tapahtumissa ollaan erilaisissa vaiheissa, mutta kaikkien tapahtumien järjestämisessä pyritään ottamaan huomioon ympäristö. Kuten teoriaosuudessakin mainittiin, myös haastattelujen perusteella ympäristövastuullisuuteen keskittyminen tapahtumissa on kasvanut paljon viimeisen viiden vuoden aikana. Tapahtumissa keskitytään vahvasti omasta toiminnasta aiheutuviin ympäristövaikutuksiin puuttamalla niihin esimerkiksi kompensoinnin sijaan, joka tuli esiin vain yhdessä haastattelussa. Myös tämän haastattelun osalta kompensointia tehtiin vain lentoliikenteeseen liittyen, johon ei muuten voida vaikuttaa. Tapahtumien ympäristövastuullisuudessa näkyy vahvasti pyrkimys vuosittaiseen kehitykseen. Virheistä oppiminen ja toiminnan kehittäminen raportoinnin ja edellisten vuosien onnistumisten ja epäonnistumisen perusteella on esillä kaikissa haastatteluissa. Hiilijalanjälki on yksi yleisimmistä tavoista mitata ympäristövaikutuksia (Piccerillo, Misiti, Digennaro 2023.). Tutkimuksessa hiilijalanjälki nousi myös esille kaikkien tapahtumien osalta. Joko sitä mitataan jo tarkasti tai sen mittauksen aloittamista suunnitellaan. Hiilijalanjäljen lisäksi tarkka raportointi esimerkiksi jätteiden osalta on tärkeä tapa tapahtumille mitata ympäristövaikutuksia.

Suomen olympiakomitean julkaiseman urheiluyhteisön vastuullisuusohjelman (2020) mukaan tavoitteena on vähentää urheilun ympäristövaikutuksia ja tunnistaa niistä merkittävimmät, luoda toimenpiteitä ympäristövaikutusten vähentämiseksi ja näyttää esimerkkiä ympäristön huomioimisessa. Vaikka kyseinen vastuullisuusohjelma ei tullut esille haastatteluissa, kaikki luetellut tavoitteet näkyvät vahvasti haastatteluiden tapahtumien toiminnassa. Tapahtumien ympäristövaikutusten tunnistaminen on tärkeässä roolissa ja monipuolisia toimenpiteitä niiden vähentämiseksi tehdään kaikissa tapahtumissa. Urheilutapahtumat toimivat osaltaan myös esimerkkinä ympäristön huomioimisessa mm. osallistujille, sidosryhmille ja muille tapahtumille.

Ympäristövastuun teemoja lähestytään tapahtumien omien ympäristösuunnitelmien kautta. Ympäristövastuun tukena voidaan käyttää tapahtumissa ympäristöjärjestelmiä, joista yksi on ekokompassi. Ekokompassi-järjestelmä auttaa ympäristön huomioimisessa tapahtuman eri vaiheissa ja sitä on mahdollista muokata tapahtuman toiveiden mukaisesti. (Ekokompassi ympäristöjärjestelmänä n.d.) Haastatteluiden tapahtumissa oman ympäristösuunnitelman tukena käytetäänkin juuri koti- maista Ekokompassia kahdessa tapahtumassa. Vain yhdessä tapahtumassa ei ole kirjattua ympäristösuunnitelmaa, mutta teema on silti esillä tapahtuman järjestämisessä ja toimenpiteitä sen

edistämiseksi on käytössä. Ympäristövastuullisuuden huomioimisessa näkyy myös ulkoiset, kuten lajiliittojen ja kaupunkien asettamat linjaukset ja vaatimukset.

Tapahtuman negatiivisiin ympäristövaikutuksiin ja painopisteisiin niiden minimoimisessa vaikuttaa vahvasti tapahtuman luonne ja erilaiset piirteet kuten koko, aika ja paikka (Holmes ym. 2015, luku 6.). Haastatteluiden tapahtumissa syntyy yleisesti paljon samanlaisia ympäristövaikutuksia, mutta myös eroja tapahtumien välillä on paljon. Suurimmat ympäristövaikutukset, joiden minimointiin on keskitytty kaikissa haastatteluiden tapahtumissa liittyvät liikenteeseen ja kuljetuksiin, hankintoihin ja materiaaleihin, ruokaan sekä jätteisiin. Tapahtumissa liikkumiseen liittyvät ympäristövaikutukset syntyvät ihmisten liikkumisesta tapahtumapaikalle, tavaroiden ja tarvikkeiden kuljetuksesta ja muista kuljetukseen liittyvistä toiminnoista. Yleensä ihmisten liikkuminen on suurin negatiivisten ympäristövaikutusten aiheuttaja tapahtumissa. (Jones 2017.) Liikenteeseen ja kuljetuksiin liittyvät ympäristövaikutukset ovat suuressa roolissa myös haastatteluiden tapahtumissa. Niiden osalta ympäristövaikutuksia minimoidaan keskittymällä viestinnän avulla kannustamaan ihmisiä liikkumaan vähäpäästöisemmillä vaihtoehdoilla. Tämän lisäksi pyritään helpottamaan mahdollisimman paljon vähäpäästöisemmillä vaihtoehdoilla liikkumista ja tarjoamaan lisää vaihtoehtoja. Kuljetusten osalta myös suositetaan ajoneuvojen energianlähteitä, jotka ovat ympäristöystävällisempiä.

Jätteet ovat yksi tapahtuman näkyvimmistä ympäristövaikutuksista, jonka lisäksi huonosti hoidetusta jätehuollosta voi koitua myös pidempiaikaisia negatiivisia ympäristövaikutuksia (Holmes ym. 2015.). Jätteistä syntyviä ympäristövaikutuksia minimoidaan keskittymällä jätteiden tehokkaaseen lajitteluun. Kaikissa haastatelluissa tapahtumissa jätteiden lajittelu nousee tärkeänä teemana esille. Jätteiden lajittelun osalta on nähtävissä, että se pyritään tekemään mahdollisimman helppoksi ja selkeäksi ihmisille. Tämän saavuttamiseksi toimintatapoina käytetään jäteastioiden saataavuuden ja selkeyden kehittämistä sekä lajittelun ohjausta kylttien ja vapaaehtoisten avulla. Lajittelun onnistumiseen voidaan vaikuttaa etukäteen myös kierrätettävillä materiaalivalinnoilla, jotka selkeyttävät kierrätystä ja auttavat esimerkiksi tiedottamaan kierrätysmahdollisuuksista selkeästi.

Jonesin (2017.) mukaan hankintoihin liittyvät valinnat voivat edesauttaa ympäristövastuullisuutta esimerkiksi tukemalla vastuullisten materiaalien käyttöä ja kiertotalouden edistämistä. Haastatte-

luiden perusteella kyseisiä toimintatapoja pyritään hyödyntämään tehokkaasti muiden toimintatapojen lisäksi. Hankintojen ja materiaalien osalta ympäristövastuullisuuden huomioimisessa tärkeimpiä toimenpiteitä tapahtumissa on turhan materiaalin välttäminen karsimalla ylimääräinen materiaalin käyttö ja siirtymällä esimerkiksi paperista digitaalisiin vaihtoehtoihin, kiertotalouden hyödyntäminen lainaamalla ja vuokraamalla, monivuotisuuteen panostaminen sekä vastuullisten materiaalien, kuten biohajoavien tuotteiden käyttö. Ruoan osalta päästöjä vähennetään pääosin panostamalla lähiruokaan ja vähemmillä päästöillä tuotettuun ruokaan.

Tapahtuman ympäristövastuullisuuden edistämistä yhteistyökumppanit ovat tärkeässä roolissa. Yhteistyökumppaneiden valinnassa voidaan ottaa huomioon ympäristövastuu asettamalla esimerkiksi toivomuksia ja vaatimuksia siihen liittyen. Tärkeänä asiana kuitenkin nousi esille sujuvan yhteistyön kautta ympäristöasioiden edistäminen. Hyvällä yhteistyöllä voidaan kehittää uusia toimintatapoja ja hyödyntää mahdollisimman ympäristövastuullisia toimintatapoja tapahtuman järjestämisessä. Yhteistyökumppaneiden osaaminen ja ammattitaidon hyödyntäminen on myös hyödyllistä ympäristön kannalta.

Urheilutapahtumien avulla aikaan saadut positiiviset vaikutukset voivat olla joko aineellisia tai aineettomia. Usein kuitenkin urheilutapahtumien positiiviset vaikutukset liittyvät enemmän aineettomiin hyötyihin. (Holmes ym. 2015, luku 6.) Haastatteluiden perusteella tapahtumissa on saatu aikaan molempia, mutta aineettomat vaikutukset ovat selkeästi yleisempiä myös haastatelluissa tapahtumissa. Haastatteluiden tapahtumissa aineettomat positiiviset vaikutukset liittyvät asenteiden muuttumiseen ympäristövastuullisuuden ympärillä, tiedon yleiseen lisäämiseen ja uusien toimintatapojen löytymiseen. Aineellisia vaikutuksia ovat tapahtuman avulla infrastruktuurin, kuten liikuntapaikkojen kehittämisen tukeminen ja materiaalien uudelleenkäytöllä saavutetut positiiviset vaikutukset. Tapahtumassa käyttöönotetut toimintatavat voivat myös jäädä käyttöön ja tällä tavoin tuoda positiivista vaikutusta pitkällä aikavälillä.

Lisäämällä tietoisuutta ja kannustamalla ihmisiä on mahdollista vähentää urheilutapahtuman tuomaa rasitetta ympäristölle myös laajemmassa mittakaavassa kuin pelkästään tapahtumapaikalla. Urheilutapahtuman avulla voidaan luoda paljon kiinnostusta ympäristöasioihin ja edistää ihmisten ympäristöystävällistä käytöstä tapahtumassa ja auttaa negatiivisten vaikutusten minimoinnissa. (Bartis & Tofile 2021.) Tietoisuuden lisääminen on nähtävissä myös haastateltujen tapahtumien

osalta. Ympäristövastuullisuuden edistäminen tapahtumissa tuo positiivisia vaikutuksia lisäämällä tietoa ja kannustamalla mm. osallistujia, yhteistyöryhmiä, organisaation työntekijöitä ja muita sidosryhmiä, joka edistää ympäristövastuullisuuden toteutumista laajemmässäkin mittakaavassa

Viestintä näkyy tärkeänä osana urheilutapahtumien ympäristövastuullisuutta niin negatiivisten vaikutusten minimoinnissa kuin positiivisten saavuttamisessa. Positiivisia vaikutuksia saadaan aikaan levittämällä tietoa viestinnän avulla. Viestinnän avulla myös ennaltaehkäistään ja minimoidaan monia tapahtumien negatiivisia ympäristövaikutuksia. Negatiivisten vaikutusten minimoinnissa viestinnän rooli näkyy vahvasti ihmisten tiedottamisessa ympäristövastuullisista vaihtoehdoista, sekä informaation lisäämisessä tapahtuman ympäristöasioihin liittyen.

6 Pohdinta

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten Suomen suurissa urheilutapahtumissa otetaan huomioon ympäristövastuullisuus ja mitä toimintatapoja sen edistämiseksi käytetään. Tavoitteena oli tuottaa selvitys urheilutapahtumien ympäristövastuullisuudesta ja koota yhteen toimintatapoja suomalaisista urheilutapahtumista. Tutkimuksen tavoitteisiin vastattiin toteuttamalla haastattelut neljän eri urheilutapahtuman edustajien kanssa, jotka valittiin käytännön kokemuksen ja ammattitaidon perusteella. Haastateltavien tapahtumien valinnassa painotettiin monipuolisuutta, jonka avulla tulokset saatiin erilaisista tapahtumista ja tutkimuksen tavoitteisiin pystyttiin vastaamaan monipuolisesti. Tapahtuman luonne ja erityispiirteet vaikuttavat vahvasti ympäristöön liittyviin asioihin, joten erilaisten tapahtumien sisällyttäminen tutkimukseen koettiin tärkeänä. Tällä tavoin tutkimukseen saatiin sen tavoitteiden mukaisesti kerättyä yhteen erilaisia hyviä toimintatapoja, joita voidaan soveltaa tapahtumatoimintaan jatkossa. Lisäämällä haastateltavien tapahtumien määrää olisi saatu laajempi kuva tapahtumien ympäristövastuullisuudesta, mutta riittävä aineisto tavoitteiden kannalta saatiin kerättyä. Tutkimuksen tuloksena löydettiin hyviä toimintatapoja sekä yleiskuvaa suomalaisten urheilutapahtumien ympäristövastuullisuudesta saatiin. Aineistonkeruumenetelmänä käytetyt puolistrukturoidut haastattelut koettiin onnistuneeksi valinnaksi, joiden avulla saatiin hyvin tavoitteita palvelevaa tietoa suoraan aiheen kanssa työskenteleviltä ammattilaisilta.

Tutkimuksessa on otettu huomioon sen luotettavuus kaikissa tutkimusprosessin vaiheissa ja tutkimukseen liittyviä valintoja ja ratkaisuja on arvioitu luotettavuuden kannalta. Luotettavuuden lisäämiseksi tutkimuksessa on keskitytty siinä tehtyjen valintojen, ratkaisujen ja menetelmien mahdollisimman tarkkaan kuvaukseen. Tutkimuksen teoreettista viitekehystä varten oli tärkeää tutustua laajasti aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen ja aiempiin tutkimuksiin. Lähdekritiikki on myös ollut tärkeä ottaa huomioon arvioitaessa tutkimuksen aikana käytettyjä lähteitä. Aineiston käsittelyssä ja analyysissä luotettavuus on otettu huomioon erityisesti tarkkuuteen ja totuudenmukaisuuteen keskittymällä ja tutkimustulokset on esitetty suoraan aineiston pohjalta. Yhden haastattelun tapahtuman nimi jätettiin mainitsematta työssä haastateltavien pyynnöstä, joka heikentää osaltaan tutkimusta luotettavuuden kannalta. Haastatteluiden osalta tutkijan kokemattomuus haastattelijana saattaa vaikuttaa tuloksiin. Haastattelut suunniteltiin kuitenkin hyvin etukäteen ja toteutettiin ennalta määritellyn rungon pohjalta. Tutkimuksessa ollaan tekemisissä ihmisten kanssa, joten eettisyys on ollut myös erityisen tärkeässä asemassa tutkimusprosessin aikana. Tutkimuksen eettisyyden perustana on noudatettu Jyväskylän ammattikorkeakoulun eettisiä periaatteita sekä tutkimusprosessin aikana on myös noudatettu hyvää tieteellistä käytäntöä.

Toteutetussa tutkimuksessa keskitytään ympäristövastuullisuuden tapahtumajärjestäjien näkökulmasta. Jatkotutkimuksena olisi mielenkiintoista toteuttaa tutkimus urheilutapahtumien ympäristövastuullisuudesta myös muiden urheilutapahtuman sidosryhmien kannalta. Tutkimuksen perusteella eri sidosryhmillä on tärkeä rooli tapahtumien ympäristövastuullisuudessa, joten olisi mielenkiintoista tutkia ympäristövastuullisuutta osallistujien tai yhteistyökumppaneiden näkökulmasta. Tutkimustuloksissa myös kerrottiin kehityksestä ympäristövastuullisuuden teeman ympärillä, joten jatkotutkimuksena voitaisiin tutkia, miten ympäristövastuullisuus huomioidaan samoissa tapahtumissa ja minkälaista kehitystä on tapahtunut.

Lähteet

Bartis, H., Tofile, S. 2021. Spectators' understanding of the environmental impacts of a sport event in Port Elizabeth, South Africa. Viitattu 24.3.2023. www.janet.finna.fi.

Braun, V., Clarke, V. 2013. Successful Qualitative Research: A Practical Guide for Beginners. Sage publications. Viitattu 19.4.2023. www.perlego.fi.

Cerezo-Esteve, S., Inglés, E., Seguí-Urbaneja, J., Solanellas, F. 2022. The Environmental Impact of Major Sport Events (Giga, Mega and Major): A Systematic Review from 2000 to 2021. Viitattu 15.3.2023. www.janet.finna.fi.

Daddi, T., Rizzi, F., Pretner, G., Todaro, N., Annunziata, E., Frey, M., Iraldo, F. Environmental management of sport events: a focus on European professional football. 2022. Viitattu 1.4.2023. www.janet.finna.fi.

Dingle, G., Mallen, C. 2020. Sport and environmental sustainability. Routledge. Viitattu 4.3.2023. www.perlego.com.

Ecological footprint. N.d. WWF verkkojulkaisu. Viitattu 1.5.2023. https://wwf.panda.org/discover/knowledge_hub/teacher_resources/webfieldtrips/ecological_balance/eco_footprint/.

EMAS-järjestelmä ja sen toteuttaminen. 2022. Suomen ympäristökeskus verkkojulkaisu. Viitattu 2.5.2023. <https://www.ymparisto.fi/fi/kestava-kierto-ja-biotalous/kestava-tuotanto/ymparistojarjestelmat-ja-johtaminen/emas-jarjestelma-ja-sen-toteuttaminen>.

FA Cup – Case study, n.d. Verkkojulkaisu. Viitattu 16.5.2023. <https://www.eventimpacts.com/impact-types/environmental/content/travel-and-transport>.

Goldblatt, S. 2012. The complete guide to greener meetings and events. Wiley. Viitattu 25.4.2023. www.perlego.com.

Greenwell, T., Danzey-Bussell, L., Shonk, J. 2019. Managing sport events. 2. p. Human Kinetics. Viitattu 12.4.2023. www.perlego.com

Haastattelu 1, Jukolan viesti. 10.5.2023.

Haastattelu 2, Paavo Nurmi Games. 17.5.2023

Haastattelu 3, Urheilutapahtuma. 4.5.2023.

Haastattelu 4, Helsinki Cup. 29.5.2023.

Holmes, K., Hughes, M., Mair, J., Carlsen, J. 2015. Events and sustainability. Routledge. Viitattu 2.4.2023. www.perlego.com .

Hugaerts, I., Scheerder, J., Helsen, J., Corthous, J., Thibaut, E. 2021. Sustainability in participatory sport events: The development of a research instrument and empirical insights. Viitattu 14.3.2023. www.janet.finna.fi.

ISO 14001 ja Ekokompassi – ympäristöjärjestelmät; Kumpi on yrityksellesi sopivampi? N.d. Ekokompassi verkkosivut. Viitattu 2.5.2023. <https://ekokompassi.fi/iso14001-ja-ekokompassi-ymparistojarjestelmat-kumpi-on-yrityksellesi-sopivampi/>.

Juuti, P., Puusa, A. 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus. Viitattu 25.4.2023. www.ellibslibrary.com.

Landström, M. 2020. Onko päästöjen kompensointi rahastusta? Sitra verkkojulkaisu. Viitattu 22.3.2023. <https://www.sitra.fi/blogit/onko-paastojen-kompensointi-rahastusta/>.

Lindroos, N. 2017. Suomesta kestävien urheilutapahtumien pioneeri. Suomen Olympiakomitean verkkosivut. Viitattu 10.4.2023. <https://www.olympiakomitea.fi/2017/12/21/suomesta-kestavien-urheilutapahtumien-pioneeri/>.

Masterman, G. 2014. Strategic sport event management. 3. p. Routledge. Viitattu 17.3.2023. www.janet.finna.fi.

Meegan, J. 2017. Sustainable event management. 3. p. Routledge. Viitattu 24.3.2023. www.perlego.com.

Mitä eroa on ympäristöjärjestelmillä – ja kuinka valitsen sopivimman. 2023. Verkkojulkaisu WWF. Viitattu 12.4.2023. <https://wwf.fi/greenoffice/tarina/mita-eroa-on-ymparistojarjestelmilla-ja-kuinka-valitsen-sopivimman/>.

Piccerillo, L., Misiti, F., Digennaro, S. 2023. Assessing The Environmental Impact of a University Sport Event: The Case of the 75th Italian National University Championships. Viitattu 16.3.2023. www.janet.finna.fi.

Rugby 6 Nations Fixture, n.d. Verkkojulkaisu EventImpacts. Viitattu 16.5.2023. <https://www.eventimpacts.com/impact-types/environmental/content/travel-and-transport>.

Ruuan ympäristövaikutukset. N.d. Artikkelit WWF:n sivustolla. Viitattu 24.4.2023. <https://wwf.fi/ruoka/ruuan-ymparistovaikutukset/>.

Saaranen-Kauppinen, A., Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Verkkojulkaisu. Viitattu 12.5.2023. www.tuni.fi.

Sarajärvi, A., Tuomi, J. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi. 7.5.2023. www.ellibslibrary.com.

Siisti tapahtuma! Ympäristöopas tapahtumajärjestäjille. 2020. Helsingin kaupungin opas tapahtumajärjestäjille. Viitattu 24.4.2023. <https://www.hel.fi/static/liitteet/kaupunkiymparisto/julkaisut/esitteet/siisti-tapahtuma-2020.pdf>.

Skinner, J., Edwards, A., Corbett, B. 2014. Research methods for sport management. Routledge. Viitattu 10.5.2023. www.perlego.com.

Surampalli, R., Zhang, T., Goyal, M., Tyagi, R. 2020. Sustainability: Fundamentals and applications. Viitattu 3.5.2023. www.janet.finna.fi.

Tietoa joutsenmerkistä. N.d. Joutsenmerkki verkkosivut. Viitattu 29.4.2023. https://joutsenmerkki.fi/tietoa-joutsenmerkista/?gclid=CjwKCAjwjYKjBhB5EiwAiFdSfrwc-b5o1LmlEq4Ed-nvWWJHI8b4qWBeaEWNy22aBcr5Tp6S9U8bbyhoCFIYQAvD_BwE.

Veal, A., Darcy, S. 2014. Research methods in sport studies and sport management. Routledge. Viitattu 12.5.2023. www.perlego.fi.

Vilka, H. 2021. tutki ja kehitä. 5.p. PS-Kustannus. Viitattu 27.4.2023. www.ellibslibrary.com.

Ympäristö ja urheilu. 2022. Suomen Olympiakomitean verkkosivut. Viitattu 1.5.2023. <https://www.olympiakomitea.fi/olympiakomitea/vastuullisuus/ymparisto-ja-ilmasto/>.

Yritys. N.d. Ekokompassi verkkosivut. Viitattu 16.4.2023. <https://ekokompassi.fi/yritys/>.

Liitteet

Liite 1. Haastattelurunko

Pääkysymykset

1. Mitä tekijöitä tulee ottaa huomioon ympäristövastuullista urheilutapahtumaa järjestettäessä?
2. Millä tavoin tapahtuman negatiivisia ympäristövaikutuksia pyritään minimoimaan?
3. Miten tapahtuman potentiaalisia positiivisia ympäristövaikutuksia pyritään tuomaan esille ja maksimoimaan?
4. Miten ympäristövastuu näkyy tapahtuman markkinoinnissa ja viestinnässä?

Tukikysymykset teemoittain

1. Ympäristövastuun huomioiminen tapahtumassa

- Mitä tekijöitä tapahtumaa suunnitellessa ja järjestettäessä täytyy ottaa huomioon?
- Minkälaisia asioita pidätte tärkeänä tapahtuman ympäristövastuullisuutta edistäessä?
- Miten näette ympäristövastuun merkityksen tapahtumassa?
- Onko käytössä ympäristöjärjestelmä/ onko ympäristösuunnitelmaa?
- Onko ympäristöohjelmaa?
- Onko vastuullisuusasioihin liittyen ulkopuolisia kumppaneita?
- Mistä syntyy tapahtuman suurimmat ympäristövaikutukset?
- Miten ympäristövaikutuksia ja vastuullisuutta seurataan ja mitataan?
- Kuka on vastuussa ympäristövastuusta tapahtumassa? Työntekijäresurssi?
- Onko käytössä sertifikaatteja?

2. Negatiivisten vaikutusten minimointi käytännössä

- Tapahtumapaikan valinta
- kasvihuonepäästöt, liikenne, kuljetukset, energiavalinnat, muut?
- Roskat ja jätteet, jätehuolto.
- Vesi, jätevesi, vedenkulutus.
- Materiaalit ja ruoka
- Muut hankinnat
- Luonnon tuhoutuminen?
- yhteistyökumppaneiden valinnat, vaatimuksia? Miten ympäristövastuu vaikuttaa?
- Muita negatiivisia vaikutuksia ja hyviä käytäntöjä?
- Miten nämä negatiiviset vaikutukset pyritään minimoimaan?
- Miten näistä syntyvät negatiiviset ympäristövaikutukset pyritään minimoimaan?

3. Positiiviset vaikutukset

- Mitä positiivisia ympäristövaikutuksia tapahtumalla on?
- Millä tavoin positiivisia vaikutuksia pyritään lisäämään?
- Parhaita keinoja maksimoida tapahtuman positiiviset vaikutukset ympäristölle?
- Kompensointi?
- Mitä mahdollisuuksia näette tehdä positiivista vaikutusta ympäristölle?

4. Viestintä ja markkinointi

- Minkälainen rooli ympäristövastuulla on viestinnässä ja markkinoinnissa?
- Kuinka tärkeänä pidät vastuullisuuden roolia markkinoinnissa?
- Miten viestintää ja markkinointia käytetään ympäristövastuun edistämässä tapahtumassa sisäisesti ja ulkoisesti?
- Yhteistyökumppanit ja sidosryhmät, miten viestitään?

5. Muut

- Erityisen hyviä onnistumisia ympäristövastuullisuuden saralla? Mitkä asiat on erityisen tärkeitä?
- Muuta mitä tulee mieleen ympäristövastuusta tapahtumassa?